

SÖKAREN

NR 8

1977

PRIS 6:00 inkl. moms

Den teosofiske presidenten John Coats i Sverige

Teosofin har en tidlös visdom anser Mr John Coats, som i juni höll ett föredrag i ABF-huset, Stockholm, tolkat av Elis Wikström.

— Teosofin är en icke-dogmatisk insikt i univer-

sums och människans natur. Och den vill utgöra en kärna av människor som försöker leva efter idén om alla människors broderskap. (Se sidan 5!) Foto: Rein Vålme.

Samling kring vedisk visdom på Yoga Center, Drottninggatan, Stockholm.

Swami Rama Theertha: BRAHMAN är i allt

Hos Eva Sandrén och Peter Jonsby på Tulegatan träffade vi Swami Rama Theertha från Madras, Indien, en närmare 80-årig swami, som under några dagar undervisade en krets svenska sökare om vedisk visdom.

Swami Rama Theertha är född i södra Indien, och han har fått sin utbildning vid Madras Christian College, där han tog examen 1919. Sedan han under några år haft statstjänst i Simla, Himalaya, gav han, 28 år gammal, upp en lovande världslig karriär för att leva ett andligt liv. Han studerade Upanishaderna, Bhagavad-Gita och Vedanta-filosofin, och vid 32 års ålder började han leva i avsägelse av världen. 1931 vandrade han över Himalaya från Darjeeling i öster till Kashmir och Amar Nath i väster. Han gjorde också en pilgrimsresa till platser i Tibet utan att äga några pengar alls. I 12 års tid färdades han på samma sätt, till fots, tvärs över Indien, från söder till norr och från öster till väster.

Swamin hör inte till någon organisation, men fortfarande reser han runt i världen med ett minimum av ekonomiska tillgångar. Han bekänner sig till ett liv i parivrajaka, vilket innebär att en swami alltid bör vara i rörelse utan att stanna och fästa sig vid någon plats, något land eller folk. Vänner, som vill höra hans undervisning, sörjer för hans uppehälle. "Jag är alltid nöjd med vad Gud ger mig", förklarar han. Med Gud menar han "den källa från vilken vi kommer".

Det är de vedantiska tankarna i traditionen från Shankaracharya som Swami Rama Theertha lär ut. Kunskapen om Brahman, så som den ges i Upanishaderna, är det viktigaste i hans undervisning. Den "metod" han undervisar om, är att upprepa mantra ur Upanishaderna samt begrunda och tänka på innebörden och meningen hos dessa mantra.

Med det välkända mantrat OM menar man Brahman, det Högsta, i vilket allting finns till, säger swa-

min. Upanishaderna lär att om man upprepar detta mantra, antingen med munnen eller i tanken — meditativt — kan man komma närmare Vedantas mål: att förstå den Absoluta Sanningen, den Sanna Verkligheten, bortom den illusoriska verklighet som tolkas åt oss av våra sinnen. Detta har erfarits av profeter, siare och rishis. Men också människor som i dag lär sig Upanishadernas visdom och mediterar, kan få samma upplevelse. Om man lever sitt liv i hängivenhet till Guds — till Brahman — Sanna Verklighet, har rättrådighet som ett högt mål för sina handlingar och söker Kunskap om den Sanna Verkligheten, då kan man få uppleva den högsta glädje och sällhet.

Brahman finns som Atman, den individuella själens djupaste väsen, i ditt eget hjärta, ja, i hjärtat hos oss alla, även djuren. I vilket medvetenhetstillstånd vi än befinner oss — om vi är vakna, drömmer eller sover en drömlös sömn — så finns Brahman alltid där som det

tysta vittnet — vittnet som i form av Högsta Medvetenhet genomströmmar alla medvetenhetsnivåerna. När vi är vakna, ser Atman ut på världen genom våra sinnesorgan och hjälper oss att njuta av den bild som våra sinnen ger oss. Ja, vi skall njuta, vi är födda till att vara lyckliga i denna värld! — De tre medvetenhetstillstånd som finns i vår individuella existens, har sin motsvarighet i den universella världen — i kosmos. Ja, i själva verket är mikrokosmos och makrokosmos identiska. Alltings enhet i Brahman är en vedantisk grundtanke.

Det finns också ett fjärde medvetenhetstillstånd — Turiya — helt oberoende av tid, rum och orsakssammanhang, och detta tillstånd är i verkligheten det enda sanna och existerande — ja, i själva verket är Turiya identiskt med Brahman! Att uppleva Turiya är detsamma som att uppnå enhet med Brahman, med Alltet, och detta är Vedantas gyllene mål, till vilket yoga kan sägas vara en förberedelse. I Vedantas högsta upplevelseform — Vedanta-Samadhi — försvinner alla intryck från omvärlden, fenomenvärlden, sinnevärlden — ja, den existerar inte mera och har aldrig existerat. All dualitet mellan ditt eget individuella jag och Brahman är borta och Befrielsen är nådd. Men i själva verket är vi från början fria och ett med Brahman — det är på grund av okunskap som den Sanna Verkligheten döljs genom vårt sätt att uppleva sinnevärlden omkring oss. Vedanta vill få människan att inse sin sanna och verkliga natur och att genom kunskap om Vedanta finna denna sin sanna natur.

I Vedanta-Samadhi upplever man sin identitet med Brahman, som enligt alla de gamla hinduiska skrifterna är själens eviga, gudomliga grund. Samadhi kan därför kallas brahman-tillståndet hos medvetenheten. Det är det Högsta och målet för mänsklig medvetenhet.

Swamin säger att om en person kan uppleva samadhi och förnimma själens inre väsen, då är han alltid sannfärdig och erfar Guds Enhet överallt. Han har höjt sig över den vanliga människans mentalitet.

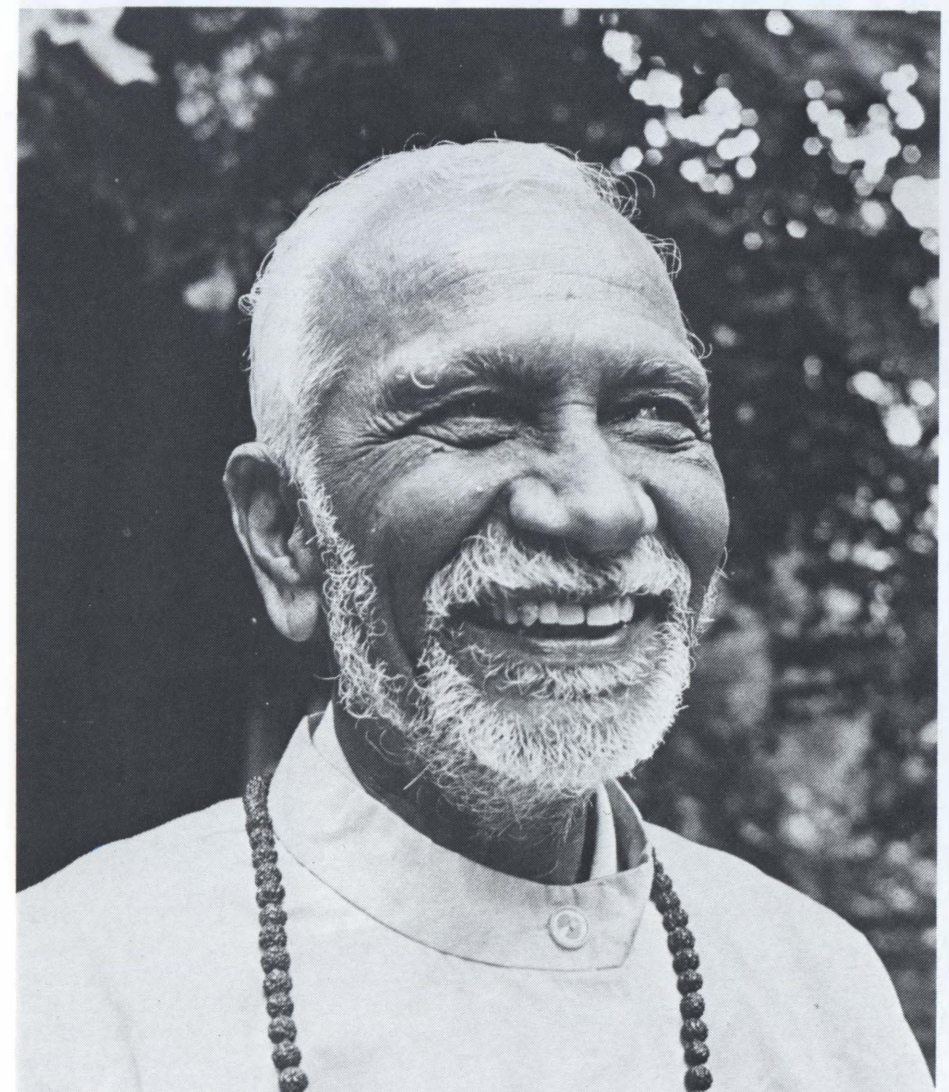
Det är Brahman som är Sanningen, förklarar Upanishaderna — den är den Eviga, Oföränderliga Verkligheten. Och som Atman finns Brahman i varje levande varelses inre och ger ljus åt sinnet. Det som finns och alltid har funnits och kommer att finnas — oberoende av tid, rum och orsakssammanhang — det är Brahman, grunden för all

existens, det vari allt finns, det varifrån allt har kommit och dit allt skall återgå.

Brahman är i människor, djur, träd, växter, i bergen och i jorden. Men den Sanna Kunskapen om Brahman kan upplevas endast genom förmedling av människans tanke och intelligens. Förmågan att tänka är något egenartat för människan, som Gud gett henne. Hos Gud finns den fullkomliga visdomen, men hos människan är visdomen begränsad på grund av kroppens och sinnets begränsning och bundenheten därav till sinnevärlden med dess tre medvetenhetsformer. Den högsta medvetenheten — den verkliga — det är Brahman.

Verklig sällhet kan en människa uppleva, när hon äger kunskap om sanningen, förnimmer enheten av allting — då kommer verklig sällhet och kärlek till hela skapelsen till henne. Detta uttrycks med "sat-cit-ananda", där sat betyder sanning, cit kunskap eller visdom och ananda sällhet. Och där kärlek finns, händer inget ont. Sanningen är att vi alla är bröder och systrar. Men mot sanningen står självisheten, som säger att detta är min egenhet, detta tillhör mig, detta har du inte med att göra.

I själen, i Atman-Brahman, finns sanning, visdom, sällhet, kärlek, säger Swami Rama Theertha och börjar sjunga. Den som vet att Brah-

Swami Rama Theertha har inte några elever eller lärjungar — berättar Eva Sandrén och Peter Jonsby — eftersom han är en siksha-guru — en guru som ger instruktioner oberoende av åhörarnas sekttillhörighet — till skillnad från en diksha-guru, som initierar till lärjungeskap. Han vill endast ge kunskaper om Shankaracharyas lära. Och han vill inte påtvinga någon en ny lära, utan vill att var och en tar del av skrifterna, reflekterar och slutligen själv erfar och bekräftar dessa sanningar genom dhyana (meditation). Dessa tre steg kallas på sanskrit "svadhyasa" — manana — nididhyasana" och är grundläggande för vedantisk sadhana (andlig utövning).

Text: SM

Foto: Per Sellmann

Swami Rama Theertha reser runt i världen och undervisar om indiskt religiöst tänkande i traditionen från Shankaracharya. Ibland gästtar han Sverige och bor då hos vänner i Stockholm. Han betecknas som en vänlig, positiv och i Vedanta mycket kunnig swami.

Brahman upprätthåller allting.

Brahman i sin aspekt av sinne och intelligens skapar såväl den intelligenta delen som den icke-intelligenta delen av universum och gläder sig åt detta. Det är "mind" och intelligens som är ansvariga för skapelsen. Men den skapade världen har ingen existens i sig — endast Brahman existerar som den Sanna Verkligheten. Ja, allt vad vi ser och erfar med våra sinnen är en projektion av våra sinnen. Och efter döden är det "mind", som lämnar kroppen och föds igen. Men vårt eget Sanna Jag, vår rena och av sinnevärlden opåverkade natur, återföds ej, den lever i evig Sällhet i enhet och ljus i Brahman. Vi skall försöka förstå detta och den Verkliga Sanningen att vi är ett med Brahman — att vi är Brahman — ty då finns varken födelse eller död.

Ananda betyder sällhet eller högsta kärlek. I ananda har Brahman skapat världen för sitt eget nöje, till sin egen glädje, som en lek. Och samma inställning anser swamin att vi alla bör ha — att vi gläder oss åt tillvaron — och i en anda av samarbete, sympati och kärlek arbetar för vårt gemensamma bästa. Det finns svårigheter och problem med livet, men vi bör ständigt minnas alltings enhet och äga den kärlek som denna enhet ger upphov till, göra vår plikt och tacka Gud för vad han ger.

man finns i hans eget hjärta och som verkligen upplever detta — det räcker inte med teoretisk förståelse — han har inget begär efter världsliga ting. Var och en måste ju ha mat, kläder o s v, men den som upplever Brahman i sitt hjärta, blir inte

fäst vid det världsliga.

I meditation kan man uppleva Brahman i sitt hjärta, Brahman som finns i allt — i maten, som vi äter, luften, som vi andas — allting. Från Brahman — Gud i sin Absoluta Form — har allting kommit. Och

Teosofernas världspresident på Sverigebesök:

— Vi är alla delar av helheten

Text: SM

Foto: Rein Vålme

I juni gästades Sverige av John Coats från teosofernas internationella huvudkvarter i Adyar, Indien. Han är Teosofiska Samfundets världspresident sedan 1973.

Sökaren fick ett samtal med mr Coats, innan han höll ett föredrag i ABF-huset om "tidlös visdom i en föränderlig värld". Det var en strålande vacker sommar dag, och de goda makterna hade troligen passerat på att ta semester, de också, ty mot vanligheten övergav de oss. Bandspelaren med vars hjälp vi brukar kunna göra omfattande och exakta rapporteringar, hade en skruv lös, och allt knastret som den vanvettiga apparaten åstadkom på bandet, dränkte fullständigt mr Coats visdomsord. Därför har denna artikel om den teosofiske världspresidentens besök inte den kvalitet och utförlighet som vi hade önskat.

*

Mr Coats sa att enligt hans mening är teosofins budskap väsentligen idén om alltings helhet och enhet — en tanke som i och för sig inte är unik för teosofin. Varje del av universum påverkar på något sätt alla andra delar. Därför har varje människa ett ansvar inför helheten. Madame Blavatsky talade om en alltid närvarande urgrund, vars väsen övergår människans förstånd. Den är evig, utan gräns, oföränderlig och allestädes närvarande. Detta obeskrivliga som Är, finns i varje existensform — intet som existerar, finns utanför det.

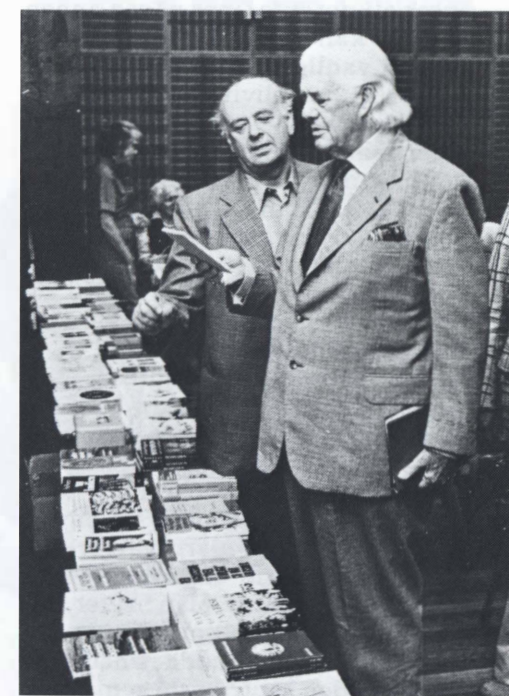
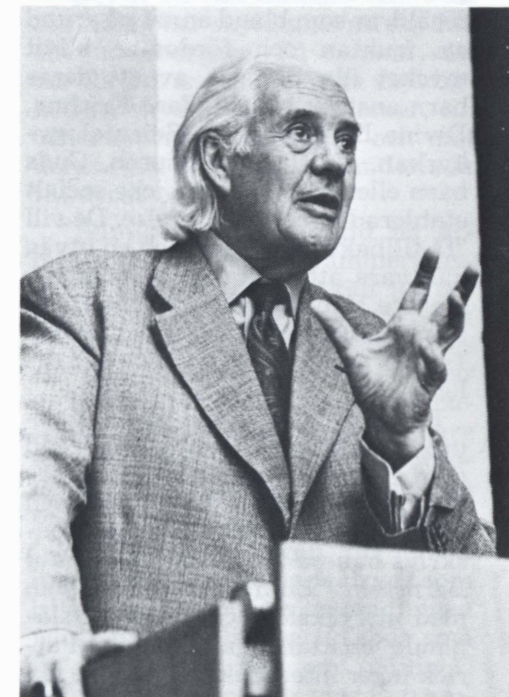
Denna tro på en helhet, en enhet, är grundvalen för det broderskap som teosofin talar om. Människan skall älska sin nästa helt enkelt därför att vi, allesamman, är vår nästa. Din nästa är du själv i annan form, ty den individuella själen äger en identitet med översjälens, Gud. Vad man gör mot sin nästa, gör man alltså mot sig själv. Teosoferna vill utgöra en kärna av män-

niskor som försöker leva efter broderskapsidealet mot bakgrund av enhetsidén.

Den teosofiska rörelsen vill uppmuntra dem som studerar teosofi att komma till förståelse av sig själva, finna sin sanna identitet, som innebär att man inser sin enhet med ursprungskällan. Men teosofin talar inte om en Gud av antropomorfisk karaktär, utan ser mera Gud som en princip, något gränslöst och till sitt väsen oföränderligt — det enda som Är. Gud är alltså inte för teosoferna en person utan ett obeskrivbart högsta väsen, från vilket allt har sin existens och som finns i allt.

Mr Coats anser att teosofin har en tidlös visdom, som är bortom alla förståndets uttryck men som uppenbarar sig i många religioner och filosofier. Det är en icke-dogmatisk insikt i universums och människans natur.

När TS bildades för hundra år sedan, var de tankar som samfundet stod för föga populära. Det var exempelvis något mycket nytt att tala om alla människors broderskap utan hänsyn till ras. Och det var heller inte populärt att göra gällande att alla religioner har samma ursprung och leder till samma mål. Den teosofiska läran att det finns för oss osynliga världar mottogs inte heller gynnsamt i en tid som präglades av en vetenskap med materialistisk verklighetsuppfattning. TS hade i början stora svårigheter på grund av den kritik som riktades mot samfundet. I dag är scenen en annan. Idén om mänsklighetens broderskap har nu en helt annan aktualitet än för hundra år sedan. Men det finns ännu behov av mer broderskap. Förhållandet mellan religionerna är nu bättre, men det råder fortfarande många fördomar och missförstånd. Ännu anser de

Forts. på sidan 19

”DEPROGRAMMING”

religiös avprogrammering/hjärntvätt

I Amerika har sedan början av 70-talet förekommit religiös deprogramming (avprogrammering) som utförts av utbildade ”tekniker” mot höga arvoden — upp till 25 000 dollar. De som anlitat deprogramming har i allmänhet varit anhängare till ungdomar som valt att gå in i någon nyreligiös rörelse. Det finns föräldrar som bland annat på grund av fruktan och fördomar blivit mycket illa berörda av att deras barn anslutit sig till Hare Krishna, Divine Light Mission, Scientology-kyrkan, Unification Church, Guds barn eller någon annan icke socialt etablerad nyreligiös rörelse. De vill ”få tillbaka” sitt barn, och en utväg kan vara att anlita en avprogrammerare, som kidnappar barnet, låser in det under några dagar och *hjärntvättar* det efter alla konstens regler.

Den som från början lanserat avprogrammering i USA är en färgad man vid namn Ted Patrick, som säger sig ha ”lyckats” med över tusen människor. I tidskriften Fate beskrivs han på följande sätt av Paul Bernstein: ”En liten tyst svart man med uttryckslösa ögon och en släpande chattanooga-läspning. Patrick inger inte direkt förtroende vid första bekantskapen. Han är den förste att medge att familjer har börjat backa ur överenskommelsen efter att ha träffat honom. Men när de inser att det inte finns någon annan som de kan vända sig till, låter de honom vanligen sätta igång.”

Patrick har blivit dömd till fängelse för att olagligt ha berövat sina offer friheten, men själv anser han att han inte är någon kidnappare. Bernstein: ”Han säger att han inte gör något olagligt, därför att inte blott tillåter lagen en förälder att rädda sitt barn från fara med de medel som är nödvändiga, utan samvetet bjuder också detta.”

Ted Patrick, som tidigare var högt uppsatt medhjälpare åt Kaliforniens förre guvernör Ronald Reagan, har fått många efterföljare och kallas nu ”deprogrammingens fader”. Vad det rör sig om är att med specialist-hjärntvätt tvinga människor, mest ungdomar, från den religion de valt. Man bryter ned deras motstånd och attackerar deras tro med högljudda smädelser för att få den att framstå som ore-

listisk, icke önskvärd och den troende som duperad av rörelsens ledare. Avsikten sägs vara att bryta det inlärda tankemönstret och få den behandlade personen ”att tänka igen”.

För att locka en troende från hans vänner använder man — som en del av själva ”tekniken” — bland annat lögn, såsom att uppge att någon nära anhörig till offret avlidit eller blivit sjuk; eller också låtsas föräldrarna ha blivit vänligt stämde till sekten och vill ta emot sitt barn för samtal — varpå barnet tas om hand av avprogrammeraren och dennes medhjälpare.

Professionella avprogrammerare arbetar affärsmässigt, inte ideellt, och erbjuder sina tjänster åt dem som betalar. Men gärna ger de verksamheten ett sken av idealism, påstår att de nytroende blivit ”psykologiskt kidnappade”, är styrda eller hjärntvättade av sina gurer eller samfundsledare, att de blivit robotar och att det gäller att återföra dem till rationellt tänkande. Även medlemmar av mera socialt etablerade rörelser, såsom katolska kyrkan och baptistkyrkan, har bli-

vit utsatta för avprogrammering.

Offrens föräldrar brukar medverka vid kidnappingen, vilket kan förklara att myndigheterna länge såg genom fingrarna med hanteringen — det hela kunde tolkas som en intern familjekonflikt, där föräldrar ville rädda förvillade ungdomar från sekterna.

Föräldrarna kan vara närvarande vid behandlingens början, men de får inte åse den verkliga hjärntvätten, vilken kan beröra dem illa.

Någon riktig överblick över deprogramming i USA och Kanada har inte den som skriver detta, men enligt nordamerikanska tidningsartiklar har flera avprogrammerare dömts till fängelse och ibland skadestånd.

Om hur det kan gå till vid en kidnapping skriver Ted Patrick själv i sin bok ”Let our children go” (släpp våra barn): ”Jag kunde inte få in honom i bilen, när han spärade ut armar och ben som han gjorde. Jag måste fatta ett snabbt beslut. Jag tog därför ett tag i skrevet på honom och klämde — hårt. Han skrek till, vek sig dubbel och tog sig åt låret med båda händerna.

Då slog jag till, körde in honom med huvudet före i baksätet och satte mig på honom.”

En kanadensisk flicka, Linda Epstein berättar i ett egenhändigt undertecknat intyg att hon den 7 februari 1975, 19 år gammal, kidnappades av sin far och flera andra personer och fördes till ett motellrum där hon hölls inlåst i två och en halv dagar, varunder hon fick besök av Ted Patrick. Kidnapparna bespottade Gud, hade sönder hennes heliga radband, tvingade henne att ta av sig sin sari och sätta på sig vanliga kläder. Patrick påstod att medlemmarna av Hare Krishna-rörelsen inte hade några egna tankar utan var styrda. Hans spelade också upp en bandinspelning där en förutvarande Hare Krishna-anhängare berättade om sin omvändelse från sekten. Timme efter timme fick Linda lyssna till inspelningen, och varje gång hon försökte stänga av apparaten, hindrades hon att göra detta genom att man höll fast hennes händer och fötter och höll för munnen på henne.

Varje gång Linda började sjunga, svor och skrek Patrick. När hon försökte ge tillkänna vad hon trodde på, skrek Patrick ännu högre. Efter 20 timmar började Linda känna sig tillintetgjord. Hon kände också att hon var hotad till livet. Kidnapparna höll henne vaken hela natten och gav henne blott litet föda.

Ted Patrick sa att Linda var hjärntvättad, att Hare Krishna-rörelsen hade satt klorna i henne och endast ville använda henne för att samla in pengar. När hon frågade varifrån han fått dessa uppgifter, svarade han med ett skratt: ”Jag kallas inte Svarta Blixten för ingenting.”

Linda beslöt uppträda som om hon var avprogrammerad, och Patrick tvingade henne att skriva under ett intyg som bland annat gick ut på att hon blivit hjärntvättad av rörelsen.

Under efterbehandlingen försökte de få Linda att ändra livsstil. De bröt hennes tio år långa vegetariska diet, tog henne med på shopping för att köpa en vinterkappa, tog henne med till barer för att få henne att dricka sprit, och de försökte få henne att gå ut och dansa och att se på TV, eftersom de visste att man inom Hare Krishna-rörelsen inte gör någon av de sakerna.

Glädje är kännetecknande för festerna i ett Krishna-tempel. Foto: Rein Vålme.

Lindas far, Murry Epstein, fick, säger Linda, betala minst fem tusen dollar för avprogrammeringen av sin dotter. Men i november 1975 återvände hon till templet, ”där jag varit lycklig alltsedan dess”.

En undervisning i avprogrammeringstekniken har getts ut i tryck, ett engelskt häfte med titeln *De-programming. The Constructive Destruction of Belief. A Manual of Technique*. Det anses ha ett mycket ”s sofistikerat” innehåll. Experten på hjärntvätt, dr William Sargant i London, författare till boken ”Kampen om själarna”, säger att det är fråga om en absolut korrekt redogörelse för den nedbrytnings-teknik som först utvecklades av ryssar och kineser.

Häftet är en skrämmande läsning, där ett ohöljt människoförakt visas i kalla experttermer, som beskriver ”tekniken” att bryta ned en människa psykiskt och få henne att avsvärja sig allt det som hon förut trott på.

Några citat:

”Varför är Avprogrammering nödvändig? För att förstå varför, måste vi först definiera Avprogrammering. Avprogrammering är en experts användning av sådan teknik som är nödvändig för att hos en person åstadkomma ett totalt förkastande av attityder, tro, ideal och lojaliteter som anses icke önskvärda, och ersätta dem med sådana kvaliteter som anses nödvändiga.”

Och följande hemska förutsägelse:

”För närvarande är de behandlade personerna vanligen unga människor, och de som söker Avprogrammering är deras föräldrar eller nära anhöriga. Detta kommer utan tvekan att ändras, när Avprogrammeringens större möjlighe-

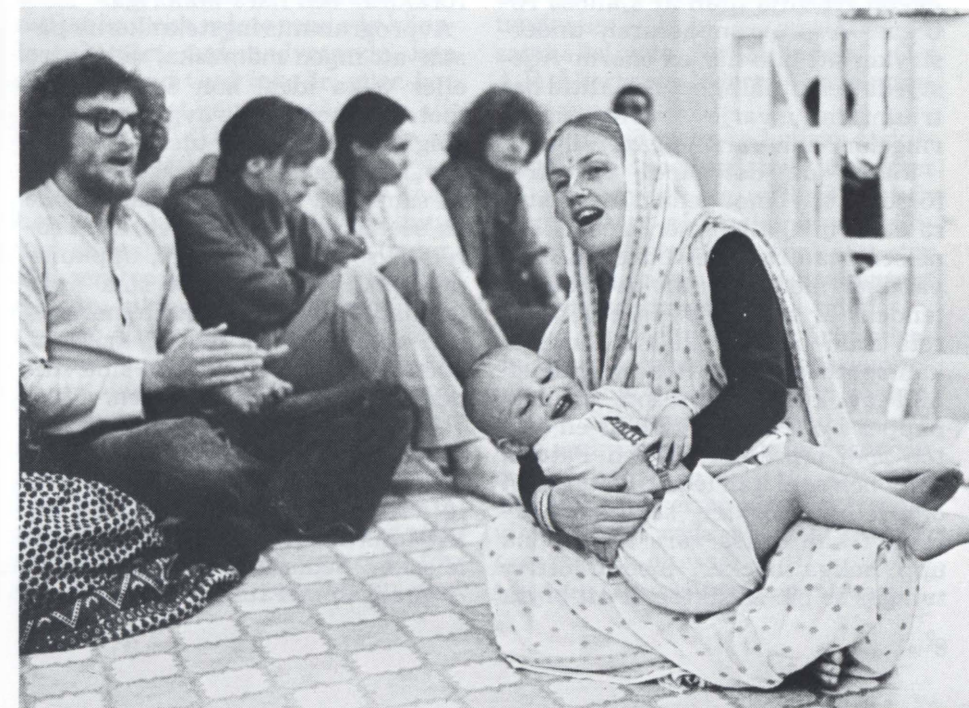
ter blir erkända.”

”Så varför är Avprogrammering, eller Deprog som det kallas bland yrkesmän, nödvändig? Tiderna har förändrats, och medan ungdomar förr brukade ägna sig åt mer eller mindre harmlösa, om än stormiga, aktiviteter, såsom motorcykelgång, ligistliv och gatuslagsmål, som ett övergående skede, ligger nuförtiden tyngdpunkten på engagemang i trosgrupper och ideologier. Detta skulle vara harmlöst nog, om det inte vore fråga om en mental styrning så som fallet är när det gäller ersatz-religionerna (religionssurrogaten).”

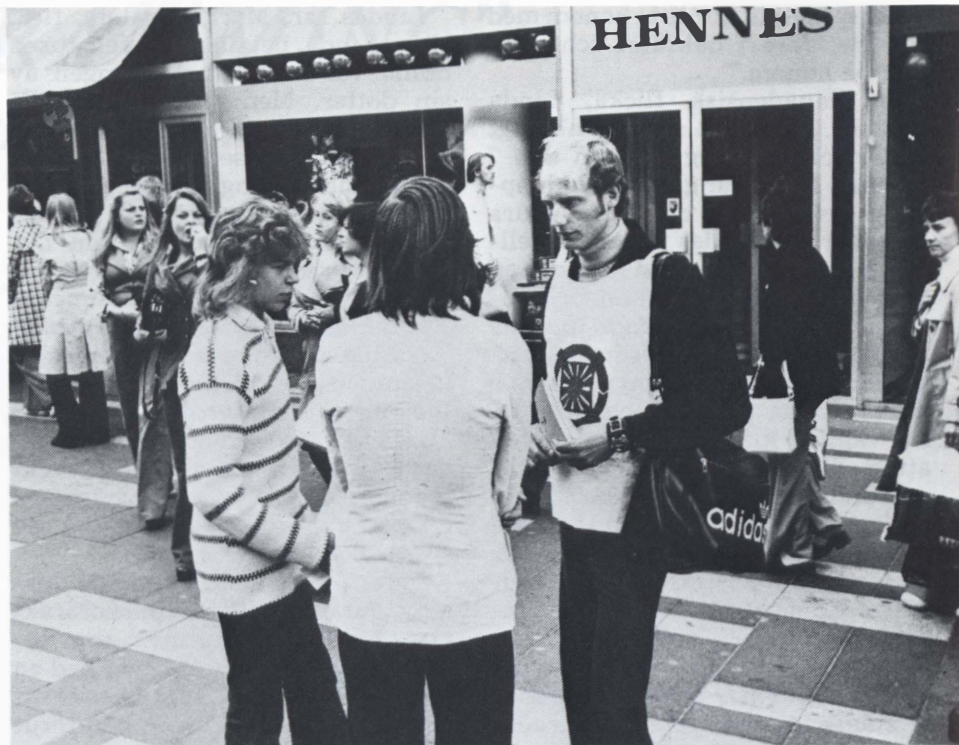
”Det är en väletablerad tanke att samhället har skyldighet att skydda sina medborgare. På samma sätt har föräldrar och anhöriga skyldighet att skydda sina ungdomar, till och med från dem själva och mot deras egna önskningar, om detta är till deras eget bästa.”

”Teknikern måste alltid ha åtminstone en Avprogrammerings-assistent. Assistenten skall ha betydande kroppsstorlek och vara mycket lämplig...Det idealiska är om teknikern eller assistenten har en bakgrund som förutvarande polisman, fängvaktare, mentalskötare eller kultmedlem...Den sistnämnde har naturligtvis full kännedom om det onda och hur det botas.”

Under behandlingen får offret ingen mat, och den enda dryck som tillåts är vatten. Om behandlingen varar över en längre tid, bör små mängder föda ges, om möjligt i form av belöning för gjorda framsteg. Offret — som instruktionshäftet hela tiden kallar *the subject* — skall ges upplysning om att mat serveras så snart som motståndet brutits.

Flera nyreligiösa grupper försöker sprida sitt budskap i Stockholms city. En av de flitigaste är Tongil-familjen, eller Unification Church, en världsomfattande kristen rörelse med ursprung i Korea. Foto: Rein Vålme.

Offret tillåts inte sova. Om han somnar, skall han omedelbart väckas. Det finns många metoder för att hålla offret vaken. Man kan sätta isbitar mot hans kropp, låta honom stå upprätt utan stöd så att om han somnar och faller, så vaknar han av fallet, eller man kastar upp honom i luften och låter honom falla till golvet.

Ibland kläs offret av naken. Ingen hygien tillåts, utom toalettbesök i sällskap med vaktarna.

Fysisk bestraffning måste ibland förekomma, både av manliga och kvinnliga offer, men detta skall alltid förnekas inför utomstående. Den fysiska bestraffningen skall göras så att den lämnar så litet märken efter sig som möjligt. Inre och yttre skador skall "undvikas".

Med hög röst och så nära offrets ansikte som möjligt ropar Avprogrammeraren ut en ständig ström av smädelser om offrets tro. Han "visar" hur pengar till gruppen mest går till dess ledare, och mycket litet kommer de vanliga medlemmarna till del. Avprogrammeraren påpekar att kultmedlemmen etc. har vållat sina anhöriga mycket smärta och har splittrat familjen. Kultens ledare kallas gudar och Avprogrammeraren får offret att framstå som duperad av ledarna. Avprogrammeraren påstår att offret och hans vänner har blivit totalt styrda av gruppen, att de inte har någon fri vilja utan är själlösa robotar. Avprogrammeraren understryker att han har en enorm viljestyrka och uthållighet och alltid har triumferat i varje Avprogrammering som han varit engagerad i.

Ibland kan det hända att offret försöker stå emot genom att recitera eller sjunga hymner, trosbekännelser, mantras eller böner. En användbar metod för att bota denna tendens är att stoppa isbitar i offrets mun och se till att han inte kan spotta ut dem. Att använda en bild av kultledaren som toalett-papper i offrets närvaro är en metod som lanserats av Ted Patrick själv och som kan leda till att offret omedelbart bryter samman. Effektivt kan också vara att bränna upp heliga böcker, medan offret tvingas se på. Avsikten är att bryta

ned rutinemässiga tankemönster.

Efter några dagar eller veckor har offrets motståndskraft brutits. Detta märker man på hans foglighet, det tomma uttrycket i ögonen, undergiven fruktan — samt fullständig avsägelse av den tro han förut bekant sig till, smädelser mot kultens ledare och en stigande insikt att hans rationalitet har segtrat över hans tidigare irrationalitet!

Sedan "fas 1" av behandlingen har avslutats, återförs offret till sitt hem och återförenas med sina anhöriga. I hemmet börjar "fas 2", som kallas "floating" (flytande) då den avprogrammerade anses vara som ett nyfött barn och behöver kärlek och riktig undervisning för att utvecklas i sund riktning. Under fas 2 skall den behandlade hela tiden hållas fullt sysselsatt av föräldrar och nära anhöriga.

Avprogrammeringsteknikerna påstår att ingen människa, vilken tro eller vilka ideal hon än har, kan motstå yrkesmässig avprogrammering. Men flera som utsatts för avprogrammering har återvänt till sina samfund. I andra fall har kanske den bestående aversion gentemot rörelsen som man tillhört, uppkommit. Man har då "fått sina ögon öppnade" av avprogrammeraren och accepterat en del av kritiken, även sedan man blivit vid sina sinnen igen efter behandlingen.

I instruktionshäftet nämns kortfattat fem framgångsrika fall av avprogrammering, däribland detta: "Maria Mc Evenue, nu 25 år, var PR-funktionär hos Divine Light Mission. Sedan hon framgångsrikt Avprogrammerats av Ted Patrick,

sa hon: 'När jag såg på en bild av Gurun för två veckor sedan, trodde jag han var Gud. När jag ser på den i dag, ser han ut som vilken Joe som helst.'"

Om filosofiska och moraliska frågor säger lärohäftet i ohöjligt cyniska tonfall att "dessa befattar sig inte Teknikern med, utan de överlämnas bäst åt filosofer och moralister att bekymra sig om. Teknikerns uppgift är helt enkelt att tjäna sin klients intressen med hela sin yrkesskicklighet i utbyte mot ett välförtjänt arvode. Hans enda plikt i övrigt är att försäkra sig om att den behandlade personen når det tillstånd som uppdragsgivaren begärt."

Avprogrammeraren är alltså en legodräng som tjänar den Herre som kan betala honom.

"Avprogrammeringens fader", Ted Patrick, berättar — enligt Paul Bernstein i Fate — att han tillhör en kyrka som heter Bethel African Methodist Episcopal. "Jag är ingen fanatiker. Jag är ingen fundamentalist. Jag ser en massa saker som jag inte tror på. En fundamentalist accepterar Bibeln som den är. Jag vet att jag inte kan leva efter en bok. Bibeln är en historiebok: vad Petrus, Paulus och Johannes gjorde har ingenting med vårt liv i dag att göra. Jag vill inte leva som de." Som ung ägnade sig Patrick åt bibelstudier. Nu betecknar han den perioden som sin egen erfarenhet av inprogrammering.

Hur började Patrick med sin avprogrammeringsverksamhet? Jo,

under sin tid hos guvernör Reagan fick han kontakt med oroliga föräldrar som hade "förlorat" söner eller döttrar till någon religiös rörelse. Patrick lät sig själv värvas till sekten Guds barn och fick så kännedom om sektens metoder, som han beskriver som ett slags hjärntvätt. Därefter började hans "korståg" mot sekterna.

Instruktionshäftet för avprogrammerare är, som nämnts, engelskt, inte amerikanskt. Men utan tvekan har de amerikanska avprogrammerings-"teknikerna" arbetat efter just sådana principer som där beskrivs. Sedan har vissa personer i England tydligen trott att avprogrammering av "kultmedlemmar" skulle kunna ha en legal framtid i det landet, att "det bestående samhället" skulle vilja skydda sig mot kulterna. Men, fastän vi inte vet något om den senaste utvecklingen i Nordamerika och England är det omöjligt att tro annat än att avprogrammering av religiösa människor måste ses som stupida hjärnors och amoraliska hjärtans fantastiska hugskott och vara dömt att bestämt avvisas av de demokratiska samhällena.

Så, förmodligen kommer fullt utvecklad, brutal avprogrammering aldrig till Sverige. Men det kan mycket väl hända att någon mildare variant av "tekniken" kan tas upp och användas av vissa nyreligiositetens fiender.

Bästa metoden att lura avprogrammeraren, som uppenbarligen inte är en person med psykologisk intelligens, torde vara att låtsas knäckt, foglig, omvänd, men behålla sin tro för sig själv. Man kan också påpeka att hans handlingar, om de innebär frihetsberövande, är straffbara och kommer att anmälas till polisen.

I stället för avprogrammering behövs vi en öppen och skarp, fri religiös debatt, med saksak och respekt för människor med skilda slag av tro.

Källor:

Deprogramming. The Constructive Destruction of Belief. A Manual of Technique. Affidavit från Linda Epstein. Nyhetsartiklar från bl a Boston Globe, Washington Post, Washington Star, Boston Herald American samt en artikel i tidskriften Fate, juli 1977. Den tecknade illustrationen är hämtad från en skrift, "The History of Deprogramming", som getts ut av The Alliance for the Preservation of Religious Liberties.

Materialet — utom Fate — har vi i original eller fotokopior erhållit från Scientology-kyrkan i Sverige.

SANNINGSÖKAREN 1877—1893

1877 grundades månadstidskriften Sanningsökaren med syftet att verka för "förnuftstro och praktisk kristendom". Första årgångens utgivare var dr A.F. Åkerberg; för årgångarna 2—5 tillkom K.P. Arnoldson, som sedermera fick Nobels fredspris; därefter hette utgivarna Victor Pfeiff och Birger Landén. 1893 blev sista årgången.

I Sanningsökaren var man motståndare till dogmatisk kristendom, och man ansåg att den kyrkliga kristendomen inte sammanföll med Kristi förkunnelse. Man vände sig mot "mörka och trängsinnade prästlärar som klavbinder förståndet och förtorkar hjärtat" och ville "på förnuftets grund verka för en fri gudstro, som höjer sinnet, uppväcker levnadsmod och manar till ädel handling". Man förklarade att "de som ärligt vill söka sanningen, arbetar för införandet av en ny, sannare religionsform, en framtidens kyrka". Med framtidens kyrka menade man "den form för gudsdyrkan eller den kult en från de nu gängse vidskepelserna renad gudstro en gång skall förverkliga såsom medel för sin offentliga verksamhet".*

Folket kring Sanningsökaren vände sig mot blint fasthängande vid vanetro och önskade en kyrklig reformation.

"Vetenskapen leder oss till ett allt klarare och klarare Gudsbegrepp. Känslan leder oss till Gud, eller rättare, känslan utgör det mystiska föreningsbandet mellan Hans och människans personligheter. Denna förening blir alltid ett mysterium och utgör grunden för den religiösa tron, vårt gudsmedvetande. Förnuftet kan och måste rena vår känsla och vårt gudsmedvetande, kan säga oss vad Gud icke är, eller kan vara, men det kan icke säga oss allt vad Han är." (Ur en deklaration av Victor Pfeiff.)

Den kulturella situationen vad beträffar kristendomens ställning var då en annan än i våra dagar. Kristen tro hörde med självklarhet till de bildade klassernas värderingar, åtminstone till skenet. Men dogmerna angrep man i Sanningsökaren, exempelvis försoningsläran. "Tron på ett sådant försoningsoffer saknar emellertid allt stöd hos förnuftet... självbedrägeri..." Själva kunde dessa fritänkare betrakta sig som "de förnuftsstrons härar som nalkas", och de ansåg sig verka för en högre form av religion än den

kristna dogmatiken. De erkände det goda i alla trosformer, men ansåg det fel att binda sig vid vissa lärosatser. Varje sökare hade rätt att tänka fritt i religiösa frågor, utan att få sig påtvingad en dogmatisk kyrklig tro.

Auguste Comtes positivism, som bland annat innebär dyrkan av mänskligheten, presenterades. Ur en artikel i dess anda: "Den som kommit till övertygelse om människoandens storhet, eller om en Gud som är uppenbar i varje människosjäl, han utbyter snart tron på Jesus mot tron på eller förtroendet till de gudomliga krafter som han erfär i sitt eget inre, men skiljer lika bestämt emellan dessa och vad han anser som Gud. Han gör sig varken skyldig till självförgudning eller gudlöshet, enär han betraktar Gud och sitt förnuft såsom till arten enahanda men till graden vitt åtskilda."

Nej, det låg inte ens för en "fritänkare" på den tiden nära till hands att förneka Guds existens. Något slags Gud ville man tro på — blott inte en Gud med den kristna kyrkans dogmer i släptåg.

"Hon" (dvs tidskriften) "skall söka göra rättvisa åt det goda, som finns i alla religionsformer. Hon skall efter förmåga bekämpa läseriet och i allmänhet de riktningar som gör människans religiositet beroende av tron på vissa lärosatser. Å andra sidan skall hon även och lika mycket söka bekämpa materialismen, den teoretiska såväl som den praktiska. Hon skall i smärre ledande artiklar utveckla förnuftsstrons väsen och betydelse för livet och tillämpa den praktiska kristendomen, Jesu kärlekslära, på samhällslivets förhållanden." (Ur A.F. Åkerbergs ledare i första numret, januari, 1877.)

Sanningsökaren redovisar åtskillig polemik med kristna tidskrifter (= när brydde sig en kristen tidskrift om att gå i polemik med Sökaren?) och torde ha rönt rätt stor uppmärksamhet som representant för nya tankar som låg i tiden.

Men inte heller för ett århundrade sedan innebar det någon ekonomisk framgång att vara fri sökare. Första årgången gick med förlust. Men andra året höjde man årsprenumerationen från 3:— till 4:—. Om ekonomin därefter blev bättre har vi inte tagit reda på. Men mycket pressberöm citeras.

* I citaten har stavningen moderniserats.

Det oäkta slutet av MARKUS

En avgörande del av texten i Markus evangelium är ett tillägg, gjort på 100-talet. Markus berättar inte om någon iakttagen uppståndelse, utan endast om Jesu tomma grav och om en ung man som satt där!

Att Bibeln, även Nya testamentet, innehåller åtskilligt som inte är historiskt riktigt är självklart. Men den mest graverande felaktigheten är kanske slutet av Markus evangelium, 16 kapitlet, verserna 9—20. Envar som äger en bibel kan läsa litet om detta under rubriken "Nya testamentets text" i Ordförklaringarna.

Markus 16:9—20 saknas i de äldsta och viktigaste textkällorna och har blivit tillagt senare — sannolikt på 100-talet — av annan författare än Markus som en avslutning av evangeliet, troligen i anknytning till vad yngre evangelieberättelser — Matteus och Lukas — innehåller.

Varför har nu inte kyrkan tagit bort det oäkta Markusslutet ur Bibeln? Jo, det är just där som det blir tal om att Jesus hade setts levande efter korsfästelsen! Slopas man tillägget till Markus, så ifrågasätts själva grundvalen för den kristna tron. Alltså måste den lilla urkundsförfalskningen få vara kvar.

Nu är det väldigt viktigt vad just Markus har att berätta, eftersom Markus anses vara det äldsta av evangelierna; enligt professor Gösta Lindeskog i "Inledning till Nya testamentet" skrevs det på 60-talet i Rom, alltså kanske något mer än 30 år efter Jesu död. Matteus och Lukas har enligt Lindeskog tillkommit på 70-talet och Johannes omkring år 90. Markus står således närmare de skildrade händelserna än de tre andra evangelisterna. Han är också den som berättar om minst underverk — jungfrufödelsen nämns exempelvis inte alls. Ju längre fram i tiden, och alltså ju längre bort från händelserna som en evangelist har skrivit, desto mer fantastiska inslag har hans redogörelse och desto mindre historiskt pålitlig är han följaktligen.

Markus visste på 60-talet, såvitt man kan se, inte om något mer än att tre kvinnor fann graven tom och "en ung man" (inte en ängel som hos Matteus eller två änglar som hos Johannes) sittande där, vilken förkunnade att Jesus var uppstånden. Inga uppståndelsevisioner nämns av Markus.

Så här lyder slutet av det äldsta

och troligen historiskt mest tillförlitliga evangeliet:

Och när sabbaten var förliden, köpte Maria från Magdala och den Maria, som var Jakobs moder, och Salome välluktande kryddor för att sedan gå åstad och smörja honom. Och bittida om morgonen på första veckodagen kommo de till graven redan vid soluppgången. Och de sade till varandra: "Vem skall åt oss vältra bort stenen från ingången till graven?" Men när de sågo upp, fingo de se, att stenen redan var bortvältrad. Den var nämligen mycket stor. Och när de hade kommit in i graven, fingo de se en ung man sitta där på högra sidan, klädd i en vit fotsid klädnad; och de blevo förskräckta. Men han sade till dem: "Varen icke förskräckta. I söken Jesus från Nasaret, den korsfäste. Han är uppstånden, han är icke här. Se, där är platsen, där de lade honom. Men gån bort och sägen till hans lärjungar och särskilt till Petrus: 'Han skall före eder gå till Galileen; där skolen I få se honom, såsom han har sagt eder.'" Då gingo de ut och flydde bort ifrån graven, ty bävan och bestörtning hade kommit över dem. Och i sin fruktan sade de intet till någon.

Det oäkta tillägget, Markus 16:9—20, lyder så:

Men efter sin uppståndelse visade han sig på första veckodagens morgon först för Maria från Magdala, ur vilken han hade drivit ut sju onda andar. Hon gick då och omtalade det för dem som hade följt med honom och som nu sörjde och gräto. Men när dessa hörde sägas, att han levde och hade blivit sedd av henne, trodde de det icke.

Därefter uppenbarade han sig i en annan skepnad för två av dem, medan de voro stadda på vandring utåt landsbygden. Också dessa gingo bort och omtalade det för de andra; men icke heller dem trodde man.

Sedan uppenbarade han sig också för de elva, när de lågo till bords; och han förebrädde dem då deras otro och deras hjärtans hårdhet, i det att de icke hade trott dem som hade sett honom vara uppstånden.

Och han sade till dem: "Gån ut i

hela världen och prediken evangelium för allt skapat. Den som tror och bliver döpt, han skall bliva frälst; men den som icke tror, han skall bliva fördömd. Och dessa tecken skola åtfölja dem som tro: genom mitt namn skola de driva ut onda andar, de skola tala nya tungomål, ormar skola de taga i händerna, och om de dricka något dödande gift, så skall det alls icke skada dem; på sjuka skola de lägga händerna, och de skola då bliva friska.

Därefter, sedan Herren Jesus hade talat med dem, blev han upptagen i himmelen och satte sig på Guds högra sida. Men de gingo ut och predikade allestädes. Och Herren verkade med dem och stadfäste ordet genom de tecken, som åtföljde det.

Ordförklaringarna i Bibeln säger: "Andra gamla källor hava en annan, kortare avslutning: 'Men allt vad som hade blivit dem tillsagt omtalade de i få ord för Petrus och dem som voro med honom. Och sedan lät Jesus själv det heliga och oförgångliga budskapet om den eviga frälsningen bliva genom dem förkunnat från öster och ända till väster.'" — Lindeskog skriver om detta evangelieslut bland annat att det är "författat av någon som icke kände till det längre Markus-slutet. Det torde väl vara av egyptiskt ursprung, man gissar från 4:e årh."

Om det längre, oäkta slutet av Markus har Lindeskog bland annat följande att meddela: "Ännu Eusebius och Hieronymus säger, att det knappast finnes i handskrifterna." Och: "Det torde sålunda ha uppstått i början av 2:a årh. Sannolikt har detta slut utformats på grundval av uppståndelseberättelserna i Mt och Lk. Stilen synes också ge vid handen, att det här är en annan författare än Markus som för pennan. I en armenisk handskrift från 989 har detta stycke överskriften 'Av presbytern Ariston' (förmodligen den presbyter Ariston, som av Papias nämnes tillsammans med presbytern Johannes)."

Eftersom Markus slutar ganska abrupt med 16:8, har en del forskare frågat sig, om det inte ändå från

början kan ha funnits en avslutning av evangeliet, vilken sedan gått förlorad. Men något belägg för detta har man inte funnit. Så Markus kanske inte alls visste om att Jesus skulle ha visat sig efter korsfästelsen! Någon visshet på den punkten går dock inte att få.

Paulus, den man som framför andra spred kristendomen under den första tiden, skrev sina äldsta brev ungefär 50—51 (enligt Lindeskog) alltså minst 10 år före Markus. Men han omtalar inga detaljer om Jesu uppståndelse, nämner inte ens den tomma graven — försäkrar bara att Kristus verkligen är uppstånden.

Det är således inte omöjligt att de detaljerade historierna om hur Jesus visade sig efter korsfästelsen uppkom först många år efter hans död. Berättelserna därom i Matteus, Lukas och Johannes är inte likalydande i detaljer. Litet olika rykten har tydligen varit i omlopp — men samtliga är av tvivelaktigt sanningsvärde.

Nog finns det starka skäl att betvivla att Jesus från Nasaret uppstod från de döda — och därmed även betvivla den kristna läran.

*

För närvarande står det oäkta Markus-slutet inom mycket diskreta klammer i Bibeln, något som säkerligen många aldrig lägger märke till eller tror har någon egentlig betydelse. Men detta, samt hänvisningen till Ordförklaringarna, är inte tillräckligt. *Självklart skall det falska slutet av Markus tas bort ur Bibeln eller, i all ärlighet, förses med en särskild rubrik, som upplyser om hur det tillkommit.*

Bibelöversättare lär vara angelägna om att använda så gamla, ursprungliga texter som möjligt till original — och i konsekvens därmed borde man ju lämna det oäkta slutet av Markus evangelium oöversatt.

(I The New English Bible står det oäkta slutet inte inom klammer, men det upplyses i en not att med Markus 16:8 låter "några av de äldsta vittnena" boken sluta — alltså en helt missvisande upplysning, eftersom man underlåter berätta att det just är de äldsta och viktigaste textkällorna som saknar slutet, såsom Ordförklaringarna i den svenska bibeln upplyser. Men den engelska bibeln har som alternativ den korta, ovan citerade texten, som börjar "Men allt vad som hade blivit dem tillsagt..." med upplysningen att "några vittnen" har lagt till denna text, som hos ett av dem utgör slutet av evangeliet.)

Teologer förnekar Jesu gudomlighet

Sju engelska teologer har i år gett ut en bok, "The Myth of God Incarnate" (myten om den inkarnerade Gud) där de framlägger argument för att Jesus inte kan uppfattas som gud. Boken har satt känslorna i svallning i kristna kretsar och har naturligtvis fördömts i predikningar och i uttalanden från kristna ledare. Några anser att de sju bör överväga huruvida de fortfarande kan beteckna sig som kristna; från något håll har de också uppmanats att lämna kyrkan.

Den mest framstående av dessa sju anglikanska teologer är professor Wiles i Oxford, vilken är ordförande i den engelska kyrkans dogmkommitté (!). Författarna får stöd av några andra teologer, bland annat Cambridge-professorn Geoffrey Lampe, som säger, att han sympatiserar med bokens allmänna uppläggning, medan åter andra tar avstånd, såsom professor John Macquarrie i Oxford, vilken skrivit en mycket kritisk anmälan i tidskriften "Theology" och menar att boken inte innehåller någonting nytt — en invändning som kristna apologeter gärna gör, när stark sakkritik riktas mot tron. En unitarian, som läst om boken i pressen, förklarar att den tydligen innehåller sådant som "vi unitarianer sa för över ett århundrade sedan".

Bokens redaktör är professor John Hick vid universitetet i Birmingham som tillhör den presbyterianska kyrkan United Reformed Church. Han säger, enligt tidningen Observer 3 juli: "Vårt arbete har varit att göra en mängd teologiskt tänkande från senare år tillgängligt för allmänheten. Jag hoppas att boken kommer att användas i kyrkliga diskussionsgrupper. Jag kan förstå att bokens titel kan vara en smula uppskakande för en del människor, men vi kunde inte ha valt en titel som mer exakt ger tillkänna bokens innehåll."

Professor Hick förklarar själv i boken att "berättelsen om Guds Son som kommit ned från himlen och blivit född som en mänsklig baby bör betraktas som en djup religiös myt, vilken ger uttryck åt den oerhörda betydelsen i vårt möte med en man i vars närhet vi har funnit oss på samma gång vara i Guds närhet".

I en kulturartikel i Observer 3 juli skriver Philip Toynbee om "The Myth of God Incarnate", bl a så: "Några av bokens författare torde fortfarande hålla fast vid att det var mer av Gud i Jesus än i någon annan person som levat, men Dennis Nineham har vad jag betraktar som en mycket välgörande epilog. Alltför ofta när kristna tänkare offentligt överger någon betydande del av sin traditionella tro, försöker de att kompensera detta genom att desto starkare klamra sig fast vid varje bit av återstoden. Men faktum är att sedan vi en gång övergett det (enligt min mening) alltid omöjliga påståendet att en varelse kan vara både fullständigt mänsklig och fullständigt gudomlig, då är det bäst att vi också överger vårt påstående att Jesus nödvändigtvis var en större gestalt än exempelvis Buddha, den helige Fransiscus eller någon av de stora hinduiska eller sufiska helgonen."

Toynbee, som själv betecknar sig som kristen, anser att evangeliernas Jesus är långt ifrån utan synd. Fastän han älskade mycket och predikade ett kärlekens evangelium, kunde han döma alla dem som vägrade att tro på honom, till helvetets eviga eld. Detta är, menar Toynbee, att begå vredens och intoleransens svåra synder. — På det hela taget finner Philip Toynbee att den nya boken argumenterar mot den bokstavliga tron på inkarnationen — och därmed också mot treenighetsläran — på ett sansat, övertygande och lärt sätt. Författarna visar att Jesus själv inte gjorde anspråk på att vara gudomlig; och detta påstående finns inte heller i dess fullt utvecklade form någonstans i hela Nya testamentets kanon. Dogmen om Jesu gudomlighet gavs inte full kyrklig auktorisation förrän, efter ett långt och bittert gräl, då kyrkomötet i Nicaea formulerade trosbekännelsen år 325.

En expert på dödahavsruellarna, dr Geza Vermes, som är chef för Orientaliska institutet i Oxford, säger i en kommentar att det är "fascinerande" att ta del av vad de kristna teologerna har kommit fram till. Det finns inget skäl, anser han enligt Observer, att anta att det skett något förgudande av Jesus i Nya testamentet.

KRISTET MOTSTÅND MOT NYRELIGIOSITETEN

*Var finns viljan till förståelse,
den inkännande, medmänskliga sympatin?*

I Danmark förekommer kristet motstånd mot "nyreligiositeten" i organiserade former. I motståndets centrum står teologi-docenten Johannes Aagaard på Institutet för missionsteologi och ekumenisk teologi vid Århus universitet — en man som sagts bedriva något av ett missionsteologiskt fälttåg mot nyreligiositeten. Men där finns också Kontaktarbejdet vedr. nyreligiøsitet inom Dansk missionsråd, som bland annat gett ut en samling teologartiklar från Kristelig Dagblad, vilka angriper ny tro, såsom Divine Light Mission, TM, scientologin och tantrismen. Av Nordisk Missionstidsskrift, också utgiven av Dansk missionsråd, och med Aagaard som "vetenskaplig redaktör", finns ett häfte med angrepp på gururörelsen, mantrameditation, scientologin och nyreligiositeten som helhet. Och Kirketjenesten i Danmark, där Aagaard också har ett finger med i spelet, har gett ut ett häfte "Nyreligiøse bevaegelser" med uppsatser mot bland annat Swami Narayananda, yoga, TM och scientologin.

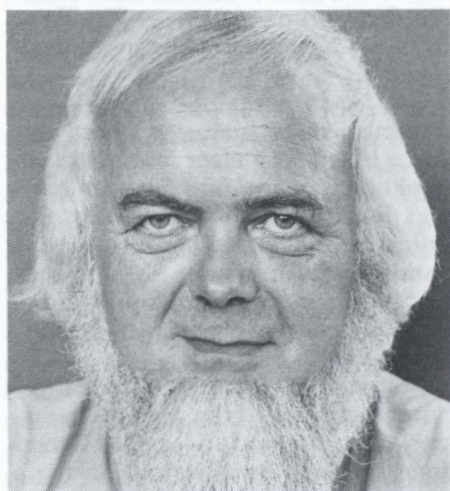
Det är ett genomgående drag att de kristet troende skribenterna i sina redogörelser inte mycket bryr sig om vad de nya rörelsernas medlemmar själva har att säga. Medlemmarna får inte upplysa om vad de tror på och varför — utan de informationerna har den kristne författaren förbehållit sig själv att ge! Och man undviker att berätta om det subtila, nyttiga och medmänskliga som ofta finns i de kritiserade rörelserna och som man med litet sympatisk förståelse och inlevelse lätt skulle kunna plocka fram. I stället är man "oroad", man "varnar" för nyreligiositeten, känner "ansvar" för människor som "drags in i" den. Man intar alltså en kristligt passande attityd utan att alls söka verklig kunskap om dessa rörelser.

Sådana där artiklar kan innehålla sanning, mer eller mindre, även värdefulla informationer — men genom sned behandling och många

missvisande och osanna påståenden beljager man det som inte är bibliskt och kristet.

Man varnar för att meditatörer blir "hinduiserade" — i en attityd ungefär som att de blir nersmetade med något orent — men man undviker att berätta vad "hinduism" egentligen är för något, att där exempelvis finns en religiös filosofi, hinduismens kärna, nämligen vedantafilosofin, som innebär en subtil förklaring av människan och hennes värld och som säkert kunde vara av intresse och till glädje för många religiöst inriktade och sökande människor att få veta något om.

Ett påstående som dessa kristna apologeter gärna gör är att flera nyreligiösa och liknande rörelser "seglar under falsk flagg": de talar inte öppet och uppriktigt om sin verkliga karaktär, vilken den som ansluter sig till rörelsen först senare får känedom om. Dessa kristna menar väl att exempelvis TM-rörelsen och yoga-rörelsen skall ropa ut att "här förekommer hinduistiska tankar" — så att den oskyldige västerlänningen kan räddas från att hamna i österländsk vidskepelse! Men de tankar det gäller är ju *mänskliga* idéer. Vad bryr sig en sökare om, ifall de från början kommer från öst eller väst? — Men, för att kasta den illaluktande bollen tillbaka till dem varifrån den kom: vad skall man anse om kristendomen själv, som säger sig vara en kärlekslära enligt vilken människorna skall älska varandra och Gud är god — och som uppmanar dem som "dras in i" rörelsen att läsa bibeln, där de i GT kan läsa om en grym Jahve och i NT om en "mästare" Jesus som predikade om de grymmaste tänkbare straff för de ogudaktiga? Kan inte det sägas vara att segla under falsk flagg? Och Johannes Aagaard, som alltid framträder i skepnaden av en vetenskapsman (docent) men i själva verket också för en *kamp* mot nyreligiositeten — är inte det att hissa falsk flagg?

Johannes Aagaard

Kristna skribenter resonerar ibland om orsakerna till att nyreligiösa rörelser får anhängare. Man nämner "ungdomsupproret", man säger att de nya rörelserna tillfredsställer ett behov av nära gemenskap, behov av utveckling av sinnet och av frigörelse från denna värld, som är så svår att leva i. Däremot snuddar man inte vid att en viktig orsak till att några går in i de nya rörelserna i stället för i kyrkan är att de *inte finner kyrkans lära trovärdig*. Läran att Jesus är Guds enfödde son och själv Gud, ett med Fadern och den Helige Ande — att Jesus är världens frälsare genom sin offerdöd på korset (varmed han blidkade en vred Gud) för dem som "tror" på honom — att Jesus var född utan jordisk far, att han gjorde diverse underverk, ofta konstiga och svårtrodda, uppstod från de döda och slutligen för upp till himmelen — att han sedan skall komma åter för att döma oss alla, levande och döda, oberoende av hur länge vi levat på jorden och vilka förutsättningar vi haft för vårt liv — att Gud är en kärleksfull Fader — att bibeln, inklusive exempelvis Paulus, är Guds ord — allt detta är faktiskt inte lätt att tro på. Inte undra på att många människor, i synnerhet unga med friska, öppna sinnen,

söker sig till annan slags andlighet, som förefaller dem lättare att leva i, ger bättre svar på deras frågor och bättre möter deras behov.

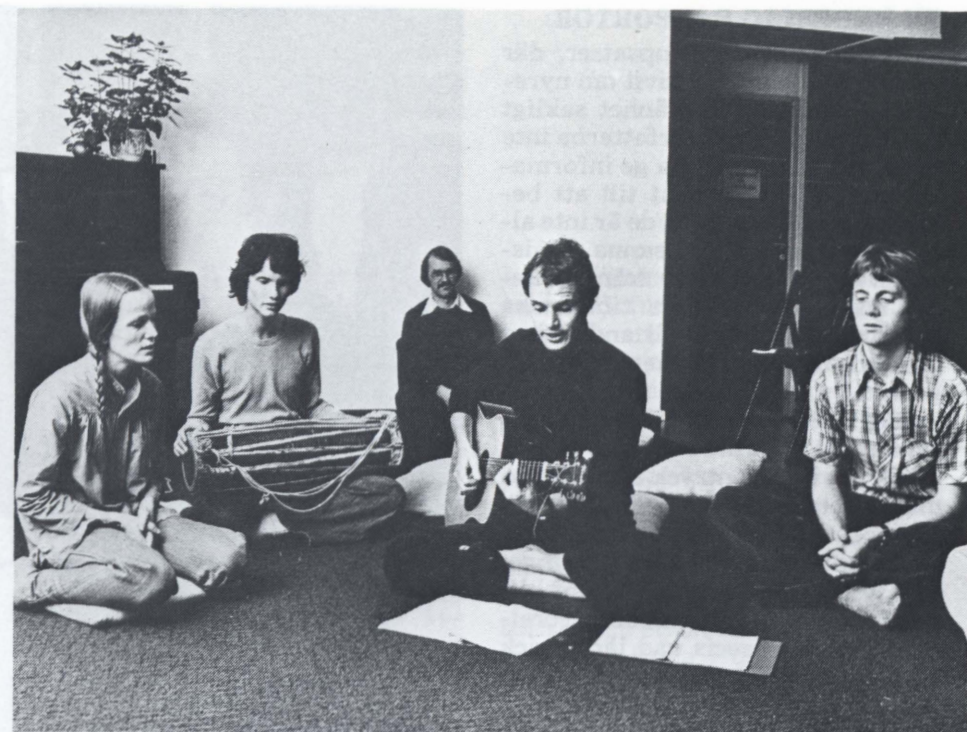
Kristna frågar sig vad kyrkan gjort för fel eller vad den försummat att göra, eftersom många unga går förbi kyrkans dörr, fastän de är religiöst lagda, men problemets kärna, att kristendomen enligt många inte förtjänar tilltro, är inaktuell och verklighetsfrämmande, att det alltså är något fel på läran, det vågar de kristna kritikerna av nyreligiositeten inte beröra. Att kristendomen enligt många inte kan förklara verkligheten och livets mening, utan endast rör sig med diffusa idéer om frälsning, försoning, nåd, himmelrike osv och att *däri* ligger en förklaring till att det finns människor som går till yoga- och meditationsrörelser etc., det undviker man på kristet missionshåll att tala om.

Hela attityden till nyreligiositeten hos dessa kristna "missionärer" är förljugen. I stället för att sprida osanningar borde de ta vänlig kontakt med anhängare av nya trosformer och noga informera sig om vad dessa människor har för tro, vad den innebär och varför de inte valt den kristna kyrkan. Då kan dessa kristna få en realistisk syn på det religiösa läget och på kristendomens ställning i nutiden.

AAGAARD

Vad är missionsteologen Johannes Aagaard för en person? Jo, han är docent i teologi, och han har bland annat gjort sig känd som motståndare till den danska folkkyrkan, som han vill ersätta med en frikyrka, vilken är oberoende av staten. "Kyrkan lever blott för sig själv och sina egna funktioner", skriver han i en tidningsartikel. "Dess mål är 'att få folk att gå i kyrkan', men vad det egentligen skall leda till, det bryr man sig inte om, utöver att det i varje fall inte skall ha några politiska följder" — såsom att maktens missbruk angrips eller människors handlingar i förhållande till orättfärdigheten i världen påverkas.

Aagaard framhåller att en resa till Asien, främst Indien, som han gjorde i början av 50-talet, kom att få en avgörande betydelse för hans syn på kyrkan. Den kyrklighet som inte är relevant för världens eländiga massor, den framstår för honom som likgiltig och skadlig. "Vi lever i ett rikt förstads kvarter till världens stora slumkvarter", skrev han efter hemkomsten från Asien — och det är den situation som han alltså utgår från. Han menar att kyrkan bör vara bland annat ett instru-

Satsang, "samvaro med sanningen", hos Divine Light Mission i Stockholm. — En timmes meditation morgon och kväll är kärnan i rörelsens andliga praktik. Foto: Rein Vålme.

ment för social rättfärdighet. — Tydligt har Johannes Aagaard en aktning för kyrkans funktion, och han är en ivrare för kyrklig förnyelse.

Nyreligiositeten, varav den allra mesta har asiatiskt, indiskt, ursprung, förväntas Aagaard undersöka vetenskapligt i sitt arbete som docent på universitetet — men han har dessutom, tillsammans med medhjälpare, startat en privat verksamhet, vars syfte är att ta hand om "offren för nyreligiösa rörelser", till en början mest från Swami Narayanandas gururörelse, och få dem "rehabiliterade" och omvända till kristendomen. Man håller nu på och bygger upp ett kristet mot-kollektiv, Ebeltoft i östra Jylland, som bland annat skall vara till för dem som kommit loss från de nyreligiösa rörelserna eller vill komma loss. Det avses bli en levande, aktivt kristen miljö, där unga människor, som är präglade av att ha varit i nyreligiösa rörelser och som kan ha mycket svårt att lugnt och stilla glida in i ett normalt liv, kan uppehålla sig en tid. En förespråkare för idén med detta center säger: "Det som vi hoppas att kunna ge dem på Ebeltoft är en kombination av varm, trygg, förstående gemenskap och en målinriktad, utåtriktad aktivitet. Den nära kontakten med naturen är också av mycket stort värde, när det rör sig om att utveckla ett sunt känsloliv". I stället för österländska meditationsformer skall man syssla med

kristen meditation, bön och bibelläsning.

Men blandar nu inte Aagaard ihop sina två skilda verksamheter? Nej, själv menar han att det inte sker någon sammanblandning. Det vetenskapliga institutet står för den neutrala, analytiska kartläggningen av nyreligiositeten, medan han privat leder en verksamhet med terapeutisk hjälp åt människor som blivit fria från eller försöker bli fria från någon gurusekt. Som vetenskapsman undersöker han — som kristen hjälper han!

Men en journalist, Frede Rasmussen, som för Aagaards institut gjorde bandupptagna intervjuer med medlemmar i nyreligiösa rörelser, anser att Aagaard blandar samman det vetenskapliga arbetet vid institutet med sin privata verksamhet för att "rädda offren för nyreligiositeten". Rasmussen säger: "Jag trodde att jag var engagerad av Århus universitet för en vetenskaplig uppgift, men upptäckte att det rörde sig om ett missionsteologiskt fälttåg."

*

Aagaard och hans meningsfränder talar alltså om "offer" för nyreligiositeten. — Vi säger: Om det bland Sökarens läsare finns personer som har kännedom om svenska fall, där människor verkligen tagit skada av medlemskap i nyreligiös eller liknande rörelse — kontakta oss!

EN HEDERLIG RAPPORTÖR

Dessa artiklar och uppsatser, där kristna apologeter skrivit om nyreligiositeten, är i allmänhet sakligt opålitliga, eftersom författarna inte avsett att i saklig anda ge informationer, utan har syftat till att bekämpa och skada. Men de är inte alla missvisande eller osanna. I missionsrådets skriftserie från Kirke-lig Dagblad har den tibetanska buddhismen fått en till andan just behandling av cand. theol. Kaj Mogensen, som i slutet skriver följande, sedan han besökt rörelsens center i Danmark:

"Det var mitt intryck att de människor som anslutit sig till tibetansk buddhism, hade en väl genomtänkt uppfattning. De var på inget sätt 'vilseledda' personer, som blivit lurade in i en främmande rörelse. De visste precis vad läran gick ut på och kunde tydligt och klart redogöra för sina synpunkter. De föreföll inte vara en samling världsfrämmande asketer, utan människor som hade valt en religion eftersom den syntes dem sann och praktisk. De hade funnit att den tibetanska buddhismen kunde ge tillfredsställande svar på deras frågor om människolivets mening och mål.

Frågan är nu, vad detta att unga människor söker sig till tibetansk buddhism kan säga i ett folkkyrkligt sammanhang. Först och främst menar jag att vi får lära oss acceptera att det finns människor som utifrån överväganden och efter undersökning väljer att ansluta sig till en icke-kristen religiös tolkning av tillvaron. Deras tolkning är naturligtvis enligt min uppfattning alldeles felaktig men det är ingen mening med att utgå ifrån annat än att de är lika redliga och förståndiga i sina överväganden som vi själva. Därefter får vi försöka förstå att de så kallade nyreligiösa fenomenen inte är en ensartad massa av förvildade gurutillbedjare. Det finns seriösa rörelser, och det finns organiserat skojeri — liksom i den västerländska religiösa traditionen. Vi bör lära oss att analysera, innan vi värderar. Vad tibetansk buddhism angår måste jag medge att den inte existentiellt säger mig det minsta, även om jag menar mig mycket väl kunna förstå deras problemställningar. Men jag håller fast vid att vi här har en sympatisk, genomtänkt religiös rörelse, som det absolut måste kunna föras en förnuftig dialog med på lika villkor."

Så långt Kaj Mogensen.

För min del har jag vid intervjuer fått den uppfattningen att företrädare för alla de skilda nyreligiö-

Puja i det tibetanska buddhistklostret i Mälarhöjden. — I ledningen för klostret står en tibetansk lama. Foto: Rein Vålme.

sa grupperna, samt yoga- och meditationsrörelserna, för att citera Mogensen "visste precis vad läran gick ut på och kunde klart och tydligt redogöra för sina synpunkter". Att det sedan också kan finnas med-

lemmar, bland annat ungdomar, som inte har så väl reda på sig, utan befinner sig i ett sökande begynnelsestadium, är väl bara naturligt — samma gäller givetvis för unga kristna. SM

Flygande meditation!

Den internationella TM-rörelsen, under Maharishi Mahesh Yogis ledning, har nyligen börjat med en ny PR-giv: man uppger att meditatörer kan lära sig paranormala saker, bl a "flyga", dvs att levitera, trotsande tyngdkraften. Rörelsen presenterar också flera fotografier, som sägs visa leviterande meditatörer, svävande några decimeter upp i luften. Av bilderna enbart kan man inte avgöra om det rör sig om ett paranormalt fenomen, eller om dessa personer bara sitter och studsar upp och ned.

En psykolog i London, 31-åriga Peter Russell, säger så här: "Jag har mediterat i tio år, men jag flög första gången för bara två veckor sedan." Det skedde under en gruppmeditation. Det krävdes ing-

en ansträngning, säger han; det kändes lätt och naturligt. "Men hur bra man än är på att levitera, måste man naturligtvis fortfarande förflytta sig från A till B med buss, bil, tåg, flyg eller på annat sätt. Vi väntar oss inte att detta sorts flygande skall ersätta konventionella transportformer."

Sökaren, som givetvis saknar fördomar, när det gäller paranormala fenomen, återkommer i nästa nummer till TM-flygarna. Men vi erinrar om att levitationer finns omtalade i parapsykologisk och religiös litteratur, bland annat sägs det berömda mediet D.D. Home ha leviterat — han som, till skillnad från de allra flesta andra stora medier, aldrig upptäcktes fuskas.

Det finns ett positivt värde i nyreligiositeten

Flertalet av de nyreligiösa rörelserna — och då räknar jag för enkelhetens skull också in yoga- och meditationsrörelserna under det begreppet — som under de senaste tio åren växt upp i väst och även kommit till Skandinavien, har sitt ursprung i Indien eller i länder i dess närhet. Men det finns också bibeltrogna nyreligiösa rörelser med ursprung i USA. De senare har inte behandlats i Sökaren, och det följande gäller inte dem.

Mest är det ungdomar som anslutit sig till de nya rörelserna, och i några av dessa finns ett inslag av före detta narkotikamissbrukare, som i den religiösa gemenskapen fått hjälp att bli fria från beroendet av droger. Nyreligiositeten sätts ibland i samband med det ungdomsuppror och den ungdomskultur som uppkom på 60-talet och som i övrigt uttrytt sig i studentupproret, nyvänstern, vietnamrörelsen, pro vie-rörelsen, hippierörelsen, "flower power", kollektiven. Men nyreligiositeten är inte befolkad av enbart ungdomar, och den hänger givetvis också intimt samman med att världens olika delar nu möts på ett helt annat sätt än förr på grund av freden och de förbättrade kommunikationerna. Vi västerlänningar får kännedom om österländskt religiöst tänkande på ett helt annat sätt än förr, och detta leder naturligt till att religioner från öst finner ett visst intresserat gensvar i västerlandet — liksom kristendomen länge mött visst gensvar i Indien — och avlägger trosgrupper hos oss.

Väst röner alltså i vår tid religiös påverkan från öst, framför allt genom swamier, guruer, vilka som lärare reser i väst och blir stora auktoriteter för grupper av sannings-sökande människor. Redan Vivekananda mottogs med stor entusiasm när han 1894 höll föredrag om hinduismen på världsreligionskongressen i Chicago, och under mellankrigstiden verkade exempelvis Yogananda i väst, dit han kom 1920, och mötte stort intresse.

Kristendomen har inte längre religiöst monopol i väst. Den stöter nu samman med andra slag av religiös tro, vilket leder till konkurrens, konfrontation, kanske dialog. Denna nya situation är något positivt och ger oss västerlänningar

kunskap om djupsinnigt religiöst tänkande från österlandet av ett slag som vi tidigare varit okunniga om.

Reinkarnationsläran, karmaläran, enhetstanken (atman = brahman) yoga- och meditations-system anammas av åtskilliga västerlänningar, ibland i förening med traditionell kristen tro, ibland med tanken att alla religioner i grund och botten har samma lära, men ibland i främlingsskap och avståndstagande inför kristendomen.

Fastän kristendomen alltjämt är mycket stor i väst, är det tydligt att den befinner sig i ett skede av sönderfall som levande religion. För många är den blott ett tomt skal, och troende lever världsligt som om de struntade i allt vad kristen morallära innehåller. Idéerna om domen, paradiset, straff, försöning osv. tas inte på så stort allvar längre. I stället har många sin egen tolkning av vad kristendomen innebär, ofta ungefär så: Gud vill att vi skall vara goda mot varandra, men Gud är också kärleken och frälser oss nog till evigt liv. Att "synda på nåden" tycks vara grunddraget i kristen religiositet numera.

Nyreligiositeten ger något annat än den traditionella kristendomen. Den kommer med nya och friska tankar, som ger liv och glädje, mening, gemenskap och självförtroende åt många. Det finns ett stort positivt värde i nyreligiositeten. Det är viktigt att ha detta klart för sig. Men säkert finns där även mindre bra sidor, exempelvis om inträdet i en sekt leder till fanatism, snäv tankehorisont, meningslös askes, plågsamma andliga tekniker och alltför stark bundenhet vid en guru eller en grupp.

All religion handlar ju väsentligen om människans inre, om själens problem. Ingen människa kan komma ifrån sin själ. De religiösa söker bland annat själens frid, en tro på dess fortsatta liv efter döden och på en rättvis behandling av själen från det gudomligas sida. Från kristet håll har den kritiken riktats mot nyreligiositeten att den innebär en flykt från världen och dess problem, ett försjunkande i det egna inre, eller i en andlig verklighet. Den kritiken är knappast berättigad. En religiös människa, vare sig

hon är "gammalreligiös" eller "nyreligiös", fungerar väl i samhället som alla andra — och ett visst antal munkar och nunnor, som ger sig helt åt religionen, finns ju även inom kristendomen, och respekteras. Den som sköter om sin själ blir inte en mindre social varelse än den som missköter själen och kanske bara försjunkar i TV-fåtöljen, i bilens innandöme, i skräplitteratur etc.

Inom nyreligiositeten finns filosofiskt och etiskt fina tankar, vilket man kan finna i de många intervjuer och reportage som Sökaren gjort. Men detta nämner inte den kristna trons försvarare, när de "informerar" om ny tro. I stället framställer de gärna den nya tron som förvirrad och farlig. — Så är det genomgående i de danska artiklar jag läst, men enstaka undantag finns.

Säkert kan nyreligiositetens framväxt bland annat ses mot bakgrund av den kyliga och ganska likgiltiga atmosfären hos det kristna etablissemang. Att vara kristen är för många att gå i kyrkan, sätta sig i en obekväm bänk vid sidan av några andra människor, som man inte talar med, lyssna till prästen som står i predikstolen högt över och långt borta från menigheten. Det blir då inte mycket till församlingsgemenskap, fast den som kan sjunga får vara med i kören, och kvinnor kan delta i syföreningen. Klart är att flera av de nyreligiösa rörelserna erbjuder en mera nära gemenskap än kristna samfund gör.

Nyreligiositeten har ännu, åtminstone i Sverige, en mycket liten utbredning, möjligen med undantag för scientology-kyrkan. Ändå har hinduistiskt och buddhistiskt tänkande nu på allvar kommit in i väst. Kommer det till slut att tränga ut kristen metafysik och etik? Ingen kan spå om den saken nu. Men tydligt är att västerlandets människor mer och mer släpper sin kristna tro — och kanske blir utvecklingen den att man börjar förena hinduismens enhetsupplevelse med kristen tro på betydelsen av kärleksgärningar. Indiskt religiöst tänkande behöver suga upp kristna tankar om aktiv nästakärlek, och västerlandet behöver enhetsfilosofin.

SM

ÖPPET BREV

till Sven Magnusson från Birgit Lange

Käre Sven!

I nr 6 av Din tidskrift, sista sidan, finns ett Öppet brev till Jesus. Vill Du låta mig svara på det? Svaret uttrycker bara min egen uppfattning om "frälsarkärlekens" natur. Jag gör inte minsta anspråk på att kunna återge vad denne man, Jesus från Nasaret, som levde för tvåtusen år sedan, tänkte och kände. Vad jag skriver är subjektivt; jag talar utifrån min egen dröm om honom. Om man så vill kan man kalla det en vision. Den följer mig ständigt. Kyrkans lära är det inte. Däremot är drömmen en frukt av (bland annat) många års bibelläsning. Genom tusen associationer är den innerligt förbunden med vad jag brukar kalla "vårt bibliska arv".

Du börjar Ditt öppna brev till Jesus med att säga att han kanske uppfattar Dig "som några otrevliga utslag på Guds kropp, eller som besvärande grums i hans ögon". Men jag har kommit att tro att ärligt, tålmodigt sökande efter sanningen är just vad han tycker om: "Sök och ni skall finna", säger han (Matteus 7:7). Han är inte bara glad åt att Du söker, han är med och inspirerar Dig själv. Han är hos Dig var dag, osynlig, energigivande, tacksam! — Därmed är egentligen också sagt att jag kan instämma i Ditt andra stycke, även om jag inte skulle ha uttryckt mig med Dina ord.

Du säger i detta andra stycke att Jesus för Dig ter sig "som en kraftnatur — fysiskt större men andligt mindre" än vad hans nutida anhängare tror. De nutida anhängarna betraktar honom — i varje fall officiellt — som GUD, och med GUD avses i bibliskt sammanhang Skaparen av Hela Universum. Dessa båda föreställningar glider in i varandra, Jesus, människan, förses med de gudomliga attributen. Bland annat görs han allsmäktig. "Visst är han allsmäktig... Jesus hade kunnat visa sin allmakt om han velat. Men han ville inte." Så skriver biskop Borgenstierna i sin Katekes 76 (s. 27).

För mig är Jesus en människa i sammamening som andra, men han är av väldigaste format, en av

mänsklighetens stora Mästare och Vägvisare. Detta är naturligtvis mycket mindre än att han skulle vara den allsmäktige Skaparen själv. (Det är jag som kursiverat orden "andligt mindre" i Ditt brev.)

En kärna i Dina svårigheter inför Jesusgestalten är läran om den eviga förtappelsen. Antingen blir man frälst enligt Jesu lära. Eller också blir man förkastad. Du säger att detta måste man ta på allvar. Du kan inte tänka Dig att Jesus skulle ha sagt något så viktigt bara i förbigående utan att mena så mycket därmed. Då vore han ju, säger Du, en ren "pratmakare". Så kan Du inte se honom. Det kan inte jag heller. Jag tycker Du har rätt.

Vad den historiska personen Jesus verkligen sagt eller inte sagt, det kan vi ju, som Du själv påpekat i en tidigare artikel, inte veta så mycket om. Det är alltid möjligt att de som skrivit evangelierna, eller de som senare sammanfogat just dessa skrifter och gjort dem till Kyrkans kanon, har missuppfattat och förvrängt den historiske Jesus. I många avseenden har säkert förvrängningar skett. Jag brukar tänka att Jesus själv var större än dem som skrivit om honom. Och det mindre kan inte rymma det större. Men för den man som talar till oss från evangelierna, sådana de står där, tycks i varje fall helvetesläran central. Det håller jag med Dig om. Och den fanatiska och kategoriska läran har skrämt människor från vettet.

Naturligtvis menar jag också som Du att man inte kan undkomma den svårigheten genom att tala om något annat, kalla Jesu vilja att rädda människorna för poängen i domsberättelsen. Kvar står lika fullt — som en annan poäng — hemiska utsagor om vad som skall ske med människor efter döden, och det är en lära som haft en genomgripande betydelse i de kristna ländernas historia.

Du berör inte alls frågan om sanningshalten i framställningen. Det är väl så enligt alla de stora religionerna att människans beteende under jordelivet har sammanhang

med vad som följer efter, och grymma idéer finns väl på många håll. Jag har läst någonstades att to m den milda buddhismens idéhistoria uppvisar mycket hemska helvetesföreställningar. — Om vi alls tror på möjligheten av ett "hädanefter", måste vi väl också tro på något slags sammanhang med hur vi levat vårt liv här? Så att det kan finnas en viss anledning att varna. Tror Du inte det?

Det minsta man kan säga om just den evangeliska helvetesläran är väl emellertid att den bär prägeln av en folktalares förenkling. Där är detta skarpa särskiljande mellan får och getter, goda och onda, ena gruppen till himmelen, den andra till den eviga eldens kval. Med skäl kunde man fråga: var skall gränsen dras mellan goda och onda? Man borde nog här tänka på att Jesus bland annat var en suggestiv predikant för massorna, då behövs förenkling. När han stod inför individer förefaller han att ha bedömt dem på ett träffsäkert, nyanserat och subtilt sätt...

Om han låter fanatisk i sin domsförkunnelse, tror jag man bör minnas att han dog så ung, några och trettio år. Då Buddha var i den åldern skall han också, sägs det, ha varit något av en fanatiker. I hans fall var det de asketiska strävandena som var oerhört extrema. Men han fick leva länge och mogna, de våldsamma överdrifterna försvann och han uppnådde sin gyllene medelväg.

Du sörjer, säger Du, över att Jesu förkunnelse enligt Bibeln saknar en "klart uttalad icke-vålds-lära". Men en lära uppkommer ju inte bara genom ord. Glömmer Du inte föredömet betydelse? — Det rådde oro i landet. Utan tvivel ville den tidens motståndsrörelser gärna haft den store profeten och undergöraren med på sin sida. Men han ville inte bruka fysiska vapen. Då tortyr och död hotade ville han inte ens anlita de osynliga härskaror han trodde på. "Eller menar du att jag inte kunde utbedja mig av min Fader att han nu sände till min tjänst mer än tolv legioner änglar?" (Mat-

teus 26:53). Då han greps och en av anhängarna högg örat av översteprästens tjänare, sade han: "Stick ditt svärd tillbaka i skidan, ty alla som tar till svärd skall förgöras genom svärd" (26:51—52). — Så gick han stilla in i döden.

Tycker Du inte det är klartext om icke-våld?

*

Och nu läser jag om, ännu en gång, sista stycket i Ditt öppna brev. Inför Kristus står en sökare; han säger följande:

"Jesus, jag menar inte att Du är en man utan förtjänster. Alldeles tvärtom. Men jag tycker inte att Du har lyckats. (Min kursivering) Så jag lämnar Dej där jag fann Dej, i en bok om händelser i judaland för tvåtusen år sedan. Förstår Du det?"

Jag har redan berättat — eller sökt berätta — för Dig, Sven, att jag har en dröm, en vision. Kristus är för mig framförallt den store Skuldbäraren. Det ser jag som just hans historiska uppdrag. Därtill har han för mig ett leende som är så ömt som intet annat leende på jorden. Jag ser honom le mot sökaren — så som bara han kan. Han säger: "Ja. Jag förstår." Sedan blir han tyst — leendet försvinner.

Nu uttrycker hans väsen den svåraste av smärtor: att älska, vilja hjälpa — och inte förmå.

"Du har rätt", säger han. "Helvetesläran så som den gavs åt er är fanatisk och grym och vilseledande. Jag kunde inte undvika att det blev så. Lagg skulden på mig. Jag är Kyrkans överhuvud och har att bära dess ansvar."

"Och nu har våldet tagit de ohyggligaste proportioner. Nu hotar historiskt en domedag. Jag ville mildra olyckorna, hjälpa hela jorden, människor och djur och växter... Jag vill det av allt mitt hjärta och all min själ och all min styrka och allt mitt förstånd. Men Du har rätt i att jag misslyckats. Och som jag misslyckats tidigare, så gör jag det allttjämt. Om och om och igen skickar jag ut mina signaler. Men jag misslyckas, misslyckas. Jag når inte fram. Det är inte sant att jag är Gud Allsmäktig."

Birgit Lange

SVAR FRÅN SM

Kära Birgit!

Ditt sätt att uppleva Jesus — som en "dröm" — tycker jag är karaktäristiskt kristet. Ty varje kristen människa har sin dröm om den mannen. Det är inte bibelns (synop-

tikernas) Jesus man utgår från, utan en drömd gud, en idealgestalt med alla goda egenskaper, vilken aldrig har existerat annat än som dröm.

Jag tycker det är angeläget påvisa att synoptikernas Jesus inte är identisk med den gudomlige, allgode, allvise, allsmäktige Jesus Kristus som kristendomen förkunnar. (Johannes evangelium har jag aldrig förmått intressera mig för, eftersom det skrevs så långt som cirka 60 år efter Jesu död och är en utpräglad teologisk skapelse. Det förefaller vara historiskt alldeles opålitligt.)

Naturligtvis måste man utgå från att Jesus var en människa. Det är ofrånkomligt att räkna en människa som en människa. Skall man fråga denna naturliga syn och "tro" att en människa varit (är) en gud, eller Gud själv, så måste man ha utomordentligt goda skäl till det. De skälen saknas i fallet Jesus. Kristna människor åberopar hans "uppståndelse". Men som jag har visat i Sökaren finns det minst sagt starka skäl att betvivla att en uppståndelse har ägt rum. De kristna åberopar också Jesu "underverk". Men evangelieberättelserna i bibeln är inte några historiskt tillförlitliga dokument. Har några underverk alls ägt rum? Ingen vet. Men om så är fallet, bevisar de inte att Jesus var Gud, eftersom "underverk" görs även i vår tid av personer som inte anses vara gudar, exempelvis Sai Baba (Sökaren nr 5, 1977).

Jag kunde skriva att Jesus inte talat klarspråk om icke-våld, eftersom kristendomens historia är full av våld. Det förhållandet visar att Jesus inte lyckats föra ut icke-vålds-idén. Som fredsstiftare är han misslyckad. Om icke-våld hade gjorts till en huvudpunkt i Jesu lära och icke-vålds-tankens hade upprepats i klara och tydliga ordalag så att den fått en central plats som inte kunnat missförstås, då hade kristendomens historia sett ut på annat sätt än den gör.

Jag vill gärna här också citera från ett brev som Du fått från den framstående engelske filosofen C. D. Broad och som Du tryckt i Din bok "En vänskaps historia" (1974):

"Det är bäst jag strax börjar med att säga att jag inte tar de kristna lärorna på allvar och att jag aldrig gjort det sedan jag nådde en ålder där man börjar reflektera. Om man vuxit upp i en mohammedansk miljö, så skulle man utan tvivel ha tagit myterna om Mohammed på allvar och inte fäst någon vikt vid myterna om

Kristus. Under de 1970 år den existerat har kristendomen (så vitt jag kan se) inte gjort någonting för att minska det hat och de åtföljande krig etc., som alltid varit utmärkande för människosläktet. Och å andra sidan skulle några av de värsta grymheterna (tex vad som skedde under inkquisitionen) och några av de hemskaste konflikterna (tex trettioåriga kriget) åtminstone måst förses med andra ursäkter, ifall kristendomen aldrig funnits.

Eftersom Kristus varit så ytterligt misslyckad i sådana hänseenden under den period av nära 2000 år som förflutit sedan hans korsfästelse, kan jag inte, även om han överlevat döden och fortfarande skulle vara levande, se ringaste skäl till det antagandet att han nu skulle kunna bli mera framgångsrik i samma hänseenden."

*

Du menar att Jesus förenklade sin framställning inför massorna. Men jag finner inget skäl tro annat än att han tänkte just så enkelt som han lät. Jesus var enligt mitt intryck ingen djupsinnig person, men han var på visst sätt etiskt medveten och klarsynt: en profetnatur.

Att Jesu förenklingar berodde på hans ungdom är en intressant tanke, som jag aldrig mött förut. Ja, det hör ju till ungdomen att förenkla, att vara kategorisk, att inte inse problemens sammansatta natur. Man kan ju undra hur han skulle ha utvecklats, om han fått leva vidare och verka.

*

Du frågar mig om jag tycker det finns skäl varna för att våra handlingar kan ge svåra följder i ett liv "hädanefter". Mitt svar är att vad, om något, som händer oss efter döden, tillhör det ovetbara. Men jag antar att om någon högre makt avsett att straffa oss i ett kommande liv för våra handlingar i det nuvarande livet, så skulle denna makt tydligt och på ett intelligent, övertygande sätt ha tillkännagett spelets regler för oss och inte överraskande säga att "det här hade du inte räknat med, men nu skall du få vad du förtjänar".

Till sist, kära Birgit, jag bekänner mig också till "hjärtats Kristus", den drömda gestalt som är godheten själv och som vi ser som ett mänskligt ideal. Han är en bild av våra högsta etiska begrepp. Denna "inre Kristus" framstår för mig som en lärare i godhet, och människors och djurs vän.

Sven Magnusson

JESU ETIK — ett diskussionsinlägg

Av S. Gunnar Edlund

"Jesu etik är således enligt Sven Lönborg ingalunda någon 'utpräglad gärningslära' utan en lära om sinnelagets betydelse fjärran från allt vad yttre former och gärningar heter."

Om Jesu etik liksom om hans liv och gärning överhuvudtaget råder förvisso olika meningar — bland teologer och bibelhistoriker likaväl som bland Jesus-trogna, indifferenta eller till Jesu budskap negativt inställda lekmän.

När jag nu med anledning av Sven Magnussons artiklar i ämnet (Sökaren nr 4 och 5/1977) vill aktualisera en författare med något annorlunda synpunkter än SM, är min avsikt ingalunda att presentera den "rätta" tolkningen till skillnad från SM:s eller andras "felaktiga". Författaren i fråga har emellertid för mig personligen haft stor betydelse som en av mina "andliga lärare" och han torde numera vara — enligt min mening beklagligtvis — i det närmaste bortglömd. Hans namn är Sven Lönborg och den bok jag närmast vill hänvisa till bär just titeln "Jesu etik" och utkom redan 1906. Först några ord om författarens person samt om hans produktion i övrigt.

Sven Lönborg föddes 1871 och blev 1897 fil. dr i geografi vid Uppsala universitet. Vid seklets början uppehöll han några år professuren i ämnet vid Göteborgs Högskola och var därefter docent därstädes till 1923. Han utgav en rad skrifter inom ämnesområdena historisk geografi, kartografi, kulturgeografi och etnologi. 1904–13 var han rektor för Göteborgs högre samskola och 1911–36 lektor i historia och geografi vid Högre latinläroverket i samma stad.

Lönborgs vetenskapliga intressen i övrigt gällde framför allt antikens kulturliv och kristendomens uppkomsthistoria. På det förstnämnda området utgav han bl a "Dike och Eros. Människor och makter i forntidens Aten" i tre digra delar — kanske hans mest betydande verk. På det senare området utgav han ett stort antal skrifter såsom "Kristendomens uppkomst" (1907), "Jesu liknelser" (1908), "Religion och ve-

tenskap" (1914), "Paulus" (1925), "Jesu från Nazara" (1931), "Mellan Påsk och Pingst" (1945), "Religion och teologi" (1947) m fl. Att han hade sinne även för det mystiska elementet i religionen framgår av boken "Ekkehart. Ur mystikens tankevärld" (1931). Han skrev därjämte talrika kortare artiklar, framför allt i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning (på Segerstedts tid) och i Religion och Kultur (utgiven av dåvarande Religiösa Reformförbundet). Inom pedagogiken var han en föregångsman. Som samskolektor i Göteborg införde han bl a konfessionslös och historisk religionsundervisning med nära anknytning till de religiösa urkunderna — på den tiden något helt unikt. Sven Lönborg avled 1959. Själv lärde jag känna honom endast några få år dessförinnan.

Och nu till Jesu etik enligt Sven Lönborgs tolkning, vilken jag här vill söka i största korthet referera. Lönborgs utgångspunkt är följande: Frågan om Jesu lära och personlighet är en rent historisk fråga och kan således icke besvaras annat än genom historiska undersökningar. Och vidare: Vill man förstå en människas mening med ett yttrande måste man känna den situation under vilken det sades. Lika litet som någon annan gick Jesus omkring och talade "allmänna sanningar". Hans ord föranleddes alltid av vissa bestämda situationer och endast genom undersökning av dylika situationer kan man få klarhet i Jesu ledande tankar — "i detaljen finner man det allmängiltiga".

Tyvärr har åtskilliga av Jesu yttranden återgivits " nakna" i evangelierna, dvs utan den ram i vilken de en gång framsagts. Tolkningen av Jesu mening måste i dylika fall bli mycket osäker. De Jesusord däremot som evangelisterna lämnat till oss i den ursprungliga ramen måste ge oss säkrare upplysningar

om Jesu personlighet och etiska åskådning, och det är just sådana ord som Lönborg företrädesvis uppehåller sig vid.

När Lönborg ur detta historiska perspektiv skärskådar en rad evangelietexter, såsom Jesu bergspredikan, skildringen av hur Jesus lät sig döpas av Johannes, berättelsen om manteln och livklädnaden, Jesu ord om sin familj ("Vilken är min moder och vilka äro mina bröder"), berättelsen om äktenskapsbryteriskan m fl, kommer han till helt andra slutsatser än SM. Att här redogöra för Lönborgs resonemang i detalj skulle föra för långt. Han finner emellertid med hjälp av sin situationsanalys att det nya som Jesus kräver av människorna är just sinnelagets ärlighet och renhet. Den yttre handlingen — gärningen, som för fariseén var huvudsak — betydde enligt Lönborg intet för Jesus. I en berättelse hos Lukas (återgiven efter Codex Cantabrigiensis) framträder denna motsats skarpare än annorstädes. Det heter där: På samma dag såg Jesus en man som arbetade på sabbaten, och sade till honom: Människa, vet du vad du gör, salig är du då, men vet du det inte, så är du förbannad och en lagöverträdare. Meningen är enligt Lönborg helt klar. Hade mannen frigjort sig från den judiska uppfattningen att man vanhelgade sabbaten genom arbete, då var han utan skuld, men om han i sitt inre kände sig bunden av sabbatsbudet och ändå arbetade, då var han en lagbrytare.

Jesus har, säger Lönborg, skarpt och klart formulerat etikens rent subjektiva karaktär och kan, fortsätter han, ej tänkas ha anbefallt någon yttre handling av vad slag som helst som kriterium på en människas sedliga värde. Grundtanken i Jesu religion och etik uttrycker Lönborg i orden människans sedliga autonomi. Människan får icke böja sig för någon yttre auktoritet

Dr S. Gunnar Edlund

av vad slag det vara må utan har blott att följa sitt eget samvetes bud.

Lönborg återger även Jesu uttalande om äktenskapet som svar på fariseernas fråga om det var lovligt att förskjuta sin hustru av vad skäl som helst. Den fråga som vid detta tillfälle framställdes till Jesus var, framhåller Lönborg, icke den som vi från vår synpunkt gärna inlägger i orden "är skilsmässa tillåten eller icke?". Den frågan var ej aktuell för judarna. Ty att en kvinna ej kunde skiljas var självklart — den mosaiska lagen var i det avseendet kategorisk. Vad frågan gällde var utslutande mannens rättigheter och skyldigheter gentemot hustrun. Och den frågan besvarade Jesus på det sättet att mannen i detta fall har alldeles samma skyldigheter gentemot hustrun som hustrun har mot mannen. Här har, säger Lönborg, kvinnan inom äktenskapet för första gången ställts jämbördig med mannen.

Jesu etik är således enligt Sven Lönborg ingalunda någon "utpräglad gärningslära" utan en lära om sinnelagets betydelse fjärran från allt vad yttre former och gärningar heter. Och Lönborg skulle nog också anse att Jesus i sin syn på kvinnan visat klara tecken på "människlighet".

Den som närmare vill studera Lönborgs resonemang måste jag hänvisa till de ovannämnda skrifterna.

S Gunnar Edlund

Kommentar:

Jag menar också att frågan vad Jesu lära innehåller endast kan bedömas genom historiska undersökningar — och således ej genom "intuition", något slags inspirerad tolkning eller teologisk spekulation etc. Jag håller också med om att Jesu yttranden kan rätt förstås endast i de sammanhang de var avsedda för — och därför inte generellt och utan korrigeringar kan överföras till vår tids förhållanden.

Att Jesus hade en utpräglad gärningslära går ej att komma ifrån, vilket jag tidigare visat. Däremot vände han sig emot mer eller mindre *tomma, yttre bruk* som medel till frälsning. Man blir, enligt Jesus, inte frälst genom att följa en massa från nästakärlekens synpunkt oviktiga bestämmelser i lagen, utan genom att verkligen handla i kärlek, göra kärlekens gärningar.

SM

John Coats, omgiven av Curt Berg och Elis Wikström, svarar på frågor i ABF-huset.

Teosofernas president

Forts.

sen skall kunna tillverkas. Världen är full av problem, men de flesta av oss är ointresserade av dem, trots att problemen är så allvarliga att frågan är om vi kan fortsätta att leva på vår planet. I detta läge behöver vi en helhetens, enhetens filosofi, som hjälper oss att förstå sammanhangen i universum och förstå att vi alla utgör delar av helheten.

Människligheten befinner sig nu vid en skiljeväg, sa mr Coats. De problem som vi människor skapat är mycket svåra. Egoism råder, och pengar och status är de gudar som dyrkas. Vi har ännu inte erkänt att vi är delar av en helhet. Men vad människligheten nu är i desperat behov av är en enhetens filosofi som bör läras ut i alla skolor.

En rad länder har undertecknat ett avtal att respektera de mänskliga rättigheterna, men land efter land bryter mot detta löfte. Nationernas moraliska nivå är låg, grymhet präglar deras handlande. Man kan bli sjuk av att ta del av exempelvis Amnesty Internationals rapporter om förföljelser av olikänkade. Och man kan bli sjuk av den upprörande grymheten mot djur, bland annat vad som sker under vetenskapliga experiment, den så kallade vivisektionen. Tyvärr gör vi inte mycket för att råda bot mot dessa missförhållanden. Vi sticker huvudet i busken och bryr oss inte om verkligheten. En dam som bär en sälskinnspäls, vill inte veta något om hur sälar slaktas för att päl-

Så mycket vågar vi, utan bandupp- tagningar som stöd och endast på grundval av spridda anteckningar från intervju och föredrag, säga om vad mr Coats anförde. Tydligt är att teosofin räknar nära släktskap med indisk religiositet och filosofi — långt mer än med konventionellt kristet teologiskt tänkande. Enhetstanken finns ju inom såväl hinduismen som buddhismen. I vedantafilosofin och i idén om nirvana är ju alltings enhet och slutliga återgång till ursprungskällan en grundläggande tanke. Och man vill gärna understryka vad John Coats sa, att tanken på alltings väsensenhet, att den individuella själen äger en identitet med översjälens (atman = brahman) är ett starkt fundament för en medmänsklig etik. Vi är alla i grunden av samma väsen och ursprung. Det är en idé som skulle kunna rädda världen, om den blev verklighet inom tillräckligt många människor.

DEN FULLKOMLIGE MÄSTARENS UPPGIFT

Av Christina Aaby

— Han väntar i bakgrunden, men är främst av alla. Han är obunden, bevarar ändå allt. Han är osjälvisk och därmed förverkligad. Han kallas fullkomlig Mästare.

Så prisade Lao Tze den fullkomliga Mästaren. Många andra har i skilda tider också sjungit hans lov. Det finns en lång och mycket vakker tradition av fullkomliga Mästare.

Men det vackraste av allt är att själv få Sanningen visad för sig. I alla tider är detta den fullkomliga Mästarens uppgift: att visa människan Sanningen, att praktiskt göra henne medveten om den, att väcka det i henne själv som höjer henne över djurens nivå.

Sanningen har visats i varje tid — av Jesus, Buddha, Krishna, Muhammed, Nanak m fl. I dag visas den av Guru Maharaj Ji. Sanningen är inte ny, och därför är heller inte kunskapen om den ny. Heliga skrifter beskriver den, men det fordras en fullkomlig Mästare för att kunna visa att den kan upplevas och hur detta kan ske.

Sanningen skall man uppleva och glädjas åt, inte bara tänka på. Därför behöver den sökande människan en levande Mästare — en som inte bara är andligen levande, utan också fysiskt närvarande. Sanningen är inte bara teori, och låter sig inte fångas av alfabetets 28 bokstäver, utan också en upplevelse, och den upplevelsen kan endast förmedlas av den fullkomliga Mästarens själv.

Varje fullkomlig Mästare verkar i det yttre på sitt eget sätt, vilket aldrig stämmer med de flesta människors uppfattning om hur hans personlighet och budskap bör vara. Detta beror bland annat på att medvetenhet om Sanningen för med sig enkelhet, en kultur av kärleksfullhet, som kommer i konflikt med varje tids kultur av förståelse och krangel.

Det finns många vackra, stora namn för den upplevelse som den fullkomliga Mästaren har gett dem som kommit till honom med ödmjukhet och längtan efter ren kärlek i sitt hjärta: Sanning, Kärlek, Gudsmedvetande, Gud, Ande etc. Men låt oss bara kalla den *perfekt*

upplevelse — perfekt, eftersom den är rätt sak på rätt ställe i rätt tid. En sådan upplevelse fyller oss med tillfredsställelse. Om vi förblir i den, uppnår vi fullkomning. Den perfekta Mästaren förmedlar således en perfekt upplevelse, eller Kunskap; det är därför han kallas perfekt eller fullkomlig Mästare. Han visar sökaren sin egen sanna form och därmed också vem sökaren innerst är, ty allt är i grunden ett.

Alla världens heliga skrifter beskriver härligheten i denna perfekta upplevelse. Men som Tulsidas skriver i Ramayana: "Inte ens Herren Rama kan annat än beskriva den härlighet som ligger i Guds Heliga Namn." (Se Ordet nedan.) Skrifterna beskriver alltså en upplevelse som alla de perfekta Mästarna

gav, men människan har gjort felet — och gör det än — att tro att beskrivningen är detsamma som upplevelsen. Bl a detta missförstånd har dödat den levande religionen, ty varje religion har utgått från denna direkta upplevelse av Gud som Jesus, Buddha, Krishna m fl visade. När människorna så småningom tappade upplevelsen, var beskrivningen av upplevelsen det enda hon hade kvar. Hon fick nöja sig med filosofier, vilket är svältkost för den sanna sökaren. Därför finns det alltid en perfekt Mästare på jorden för att återge människan den direkta upplevelsen av Sanningen.

Vägen till det fullkomliga medvetandet är enkel för den som helt vill följa Mästarens instruktioner.

Initieringen är startpunkten. Sedan följer hela tiden Mästaren sin lärjunge med råd, anvisningar och personlig inspiration. Lärjungen lär sig att älska det mänskliga i människan, det levande i tillvaron — och därför kallar Guru Maharaj Ji sina lärjungar *premies*, de som älskar (Gud).

Guru Maharaj Ji lärjungar arbetar tillsammans i en organisation som har namnet Divine Light Mission, DLM, vilken har grundats av hans far, den förre fullkomliga Mästaren. Genom DLM finns nu den förut så exklusiva, ja hemliga, Kunskapen tillgänglig för alla sökare. Denna Kunskap har inget pris, ty Sanningen är ovärderlig och finns inom alla människor.

Kunskapen, som Guru Maharaj Ji ger, är enkelhetens nyckel. Med nyckeln följer praktiska anvisningar som ger oss tillgång till ett område av vår tillvaro som vi är väldigt litet bekanta med, men som gör vårt hela liv nytt.

— Vi samlas inte för att tala om att vi lever, utan vi samlas för att tala om *orsaken* till att vi lever, har Guru Maharaj Ji en gång sagt.

Guru Maharaj Ji och hans *premies* talar om Kunskapen; det kallas *satsang*. Men människorna får också Kunskapen uppenbarad för sig genom *initiering*, så att de sedan kan uppsöka källan, Sanningen, inom sig och genom fördjupad upplevelse, *meditation*, få ett perspektiv, som inspirerar till rätt handling, *service*. Kunskapen består av *satsang*, *service* och *meditation* — en treklång, som perfekt motsvarar de mänskliga behoven av kommunikation, handling och vila. Att förverkliga Sanningen-Kunskapen blir, steg för steg, lärjungens hela liv. Och Sanningen är livet. Därför blir den, som visat Sanningen, alltmör föremål för lärjungens tacksamhet och kärlek.

Meditationen stämmer lärjungens sinne till medvetenhet om enhet och harmoni med det Högsta. Guru Maharaj Ji ger fyra tekniker med vars hjälp lärjungen kan koncentrera sig på upplevelsen av sitt sanna jag, som är ren energi (eller Ordet — se Johannes 1:1), ljus, musik eller nektar (eller "livets vatten" enligt Jesus). Lärjungen mediterar på dessa fyra aspekter av Sanningen minst en timme morgon och kväll. Men Ordet kan han vara medveten om under alla dygnets tjugofyra timmar — en nog så svår hemläxa, tills minnet av Ordet övervinner det världsliga sinnet, vilket dock kan ske rätt snart, om lärjungen känner beslutsamhet och

Forts. på sidan 23

Vad händer Dig efter döden?

Till självkostnadspris av endast 29 kronor + porto får Du ett 62 minuter långt tal på kassett som ger Dig svar på alla Dina frågor.

Kärlekens Röst

Fack
161 09 Bromma 9
Tel. 08/10 38 88
Pg. 74 04 40-3

BUDDHASASANAFÖRLAGET Box 5158, 102 44 Stockholm

Skrifter ur den buddhistiska palikanon:

Buddhas tal till Sigala
24 sidor, ca 16:—

Buddhas tal till Kalamafolket/
Talet om rätt syn
40 sidor, ca 19:—

Övrigt:

Buddhismen i ett nötskal
av Narada Maha Thera
80 sidor, ca 15:—

Buddhistisk meditation
av Francis Story
32 sidor, ca 7:—

I bokhandeln eller direkt från förlaget

NYHET!

LÄRAN OM IGENKÄNNANDET
AV DET SANNA JAGET

AV
SWAMI MUKTANANDA

62 sidor, häftad, ordlista 12:—

Boken syftar till att åstadkomma en förändring i läsarens inre så att slöjan faller och verkligheten visar sig i sitt sanna perspektiv. Då uppstår naturlig samadhi, som förläsaren i kontakt med det inre vittnet, Jaget

LÄS BOKEN OCH FÖRÄNDRAS!

Har du läst
SPONTAN YOGA

52 sidor, häftad, ill, ordlista 15:—

"I en välgjord översättning" berättar Muktananda bl. a. om hemligheten med mantra och meditation, Kundalini mm. "En utmärkt liten ordlista avslutar boken." (Carin Hansson, Btj)

STIFTELSEN SIDDHA YOGA DHAM
S. Förstadsgatan 102A
214 20 MALMÖ
040/97 27 97 pg. 22 15 81 - 2

Intresserad av livs- åskådning utan dogmer?

Vårt intresse:

- levande insikt
- grundläggande principer i tillvaron
- upptäcka dem i livet omkring oss och i oss själva
- söka oss fram i vårt inre på någon av yogans och meditationens vägar. Bl a där finns en riktning mot djup gemenskap med allt som lever
- se och möta livet i ögonblicket. Inte sätta upp föreställningar och förhoppningar mellan oss själva och livet.

Är du också intresserad av detta, titta då in på teosofernas

STUDIECENTRUM OCH BOKHANDEL

Karlavägen 44 i Stockholm

Där finner du föredrag, samtal, tidskrifter, böcker att låna eller köpa.

Begär program för verksamhet i Stockholm, Malmö, Göteborg, Örebro, Uppsala; bokkatalog; provnummer av vår tidskrift Teosofi i Norden. Böcker expedieras också mot postförskott.

Öppet tisdag t o m fredag kl. 14—18.
Telefon 08/61 68 83 eller 62 60 73. Upplys. också 89 36 59.

Några böcker ur bokhandeln och biblioteket:

H.P. Blavatsky:
Den Hemliga Läran 160:—
Nyckel till teosofin 30:—
Tystnadens Röst 20:—
Praktisk Ockultism 15:—

N. Sri Ram:
En teosof ser på världen inb. 28:—/h. 21:—
Tankar och meditationer (aforismer) 25:—
Döden och dess mening 12:—

I.K. Taimni:
The Science of Yoga 49:—
Man, God and the Universe 35:—
Science and Occultism 35:—
The Upanishads, pocket 8:—

E. Lester-Smith:
Intelligence came first 35:—

Moms ingår i priserna. Begär katalog. Böcker sänds mot postförskott.

Postadress: Teosofiska Samfundet eller Bokhandeln Studio, Karlavägen 44, 114 49 Stockholm.

SAMADHI — förening med det Eviga

Ett betydelsefullt begrepp inom hinduistiskt och buddhistiskt tänkande är *samadhi*. Ordförklaringarna i Swami Nikhilanandas bok *Sri Ma, Ramakrishnas hustru** ger följande informationer i Astrid Setterwall-Ångströms översättning: "Samadhi Ordagrant: att föra tillsammans, att förenas med, att nå upp till. Ett tillstånd av inre upplysning, där människan upplever sin egen gudomliga natur, sin samhörighet med gudomen. Den som upplever *Savikalpa samadhi* har ännu kvar medvetandet om subjekt och objekt. Den högsta formen av samadhi, *Nirvikalpa samadhi*, kan endast erfaras genom koncentration och intuition. Den som når därhän står ansikte mot ansikte med en levande verklighet, som tanken inte kan nå."

I *Ramakrishnas samtal*** av Mahendranath Gupta förklaras samadhi i all korthet så: "Extas, Trans, Djup koncentration på det gudomliga."

Samadhi är beteckningen på det åttonde och sista stadiet i yogameditationen. I boken *Meditation*, som utgavs av Ramakrishna-munkar i London 1972, finns följande sammanfattning: "*Dhyana*, meditation, är dörren närmast till det högsta medvetandetillståndet, *samadhi*, det Ljus som upplyser människan, den Frid som övergår allt förstånd. Detta är det högsta. *Dhyana*, meditation, har liknats vid att hålla olja från ett kärl till ett annat utan uppehåll. Sinnet måste strömma mot meditationens föremål utan minsta avbrott under 24 minuter. När man lyckats med det, anses man ha uppnått *samadhi*. Vi hade en lärare (Ramakrishna) under förra århundradet: han gick bort 1886. Han brukade säga att det är mycket svårt att bli kvar i detta tillstånd i mer än 21 dagar: om man stannar där mer än 21 dagar, då faller kroppen ihop. Men själv kunde han förbli i detta tillstånd sex månader åt gången, en underbar prestation. Egot fungerar inte då. — Yogans slutliga steg, som följer på djup meditation, är *samadhi*, som är högsta medvetande. Det finns två slag av *samadhi*: ett i vilket medvetandet har innehåll. Gud själv är innehållet, och man är med Honom. Det finns ett annat högsta

medvetande, i vilket medvetandet är utan innehåll: det är Rent Vara, Rent Medvetande. Det är obeskrivligt." (p. 29)

I Swami Muktanandas *Läran om igenkännandet av det sanna jaget**** finns följande om samadhi: "I normala fall när två människor tittar på varandra är var och en den andres föremål för perception, men för jnanin blir subjektet objekt. Medvetandet om detta gör honom stilla i förverkligandet av sann kunskap; jag är Shiva. Han är i extas. Detta är den högsta formen av samadhi, den fullkomliga upplysningen. Yogin, som ser på universum som sin egen kropp, dricker extasens nektar. Han ser på den enormt stora mångfalden av gestalter och former, de ändlösa förändringarna runt omkring honom såsom skilda och ändå ett; för de visar sig alla i hans eget sanna Jag, vibrerande av dess lycksalighet. För honom är alla världar vibrationer från den Ende, det enda medvetandets utbredning. Detta är lokas lycksalighet och extasen i samadhi. En sådan yogi behöver inte draga sig undan till någon grotta eller avlägsen skog. Han behöver inte tvinga sina ögon till att förbli stängda eller sluta upp med att andas för att komma i livlös samadhi. Han befinner sig alltid i naturliga samadhi; medan han äter, dricker, sover, vandrar omkring, leker, talar, badar, upplever sinnesjutningar eller mediterar. Han lever alltid med spontan glädje. Detta är lokas lycksalighet, *samadhins* extas." (s 18)

Tydligt får begreppet samadhi litet olika tolkning i olika texter. Hos Ramakrishna och Vivekananda förefaller samadhi vara vad som hos Muktananda kallas "livlös samadhi". Enligt Muktananda kan man leva i samadhi mitt i vanligt aktivt liv, "naturlig samadhi".

Även inom buddhismen används termen samadhi som beteckning på den högsta meditationsupplevelsen. I *Vägen till Buddha* av Marcel Si-rander och Henning Sjöström**** översätter den förre, som 1933 invigdes till buddhistmunk i Tse Hsia Shanklostret utanför Nanking i Kina, samadhi med lugn och talar om det som ena grenen av en helhet, vars andra gren är vipassana, insikt

(s. 98 f.) Det torde kunna tolkas så att samadhi står för den intuitiva, ordlösa upplevelsen, medan vipassana står för den diskursiva analysen. Båda delarna behövs.

Vad som i kristet språkbruk närmast svarar mot samadhi kan vara uttrycket "den frid som övergår allt förstånd".

Swami Janakananda, den danske ledaren för Skandinavisk Yoga- och Meditationsskola, säger att vi ofta har den föreställningen om samadhi att det är något högt och ouppnåeligt, ja, kanske något som skall komma plötsligt och sensationellt. En sådan föreställning ökar inte förståelsen av vad samadhi är. Samadhins verklighet är både enkel och fantastisk, och åtkomlig för alla. Även en europé kan uppnå detta tillstånd.

Janakananda: — Tantra säger att "vad som finns här, finns också på andra ställen, och vad som inte finns här, finns ingen annanstans". Din granne kan uppnå samadhi, liksom dina kamrater, din man, din hustru. Och du själv.

Samadhi som övning är en övning i koncentration, säger Janakananda. Detta kräver din insats. Samadhi definieras av Patanjali som fullständig koncentration. Graden av samadhi beror på hur länge du kan behålla ett oförändrat tillstånd — några sekunder, minuter, en halv timme eller flera timmar. Stabilitet och fullständig orörlighet i kroppen är en ovillkorlig förutsättning för samadhi. Och det uppnås inte om man är spänd, utan genom medvetenhet och känslighet, där inget sker obemärkt. Samadhi-upplevelsen hämmas av de föreställningar, förväntningar och spänningar vi har. Vi bör ge efter och "uppleva på upplevelsens egna villkor".

Syftet med samadhi-övningen är, förklarar Janakananda, att nå det fria tillståndet *kaivalya*, ett medlevande, i sig självt vilande livstillstånd, där våra handlingar blir resultatet av ett fritt val.

Liksom många begrepp, kanske de flesta, inom religionens och det religiösa tänkandets värld tolkas samadhi litet olika av olika skolor, lärare och disciplar. Och vem som

Forts. på sidan 27

Per Ragnar:
Reflexioner

"Det är dags att rätt värdera honom", ropade stora annonser i dagspressen ut dagarna innan jag for från Sverige. Det var Maharishi Mahesh Yogi som åsyftades. Och kändisar och TM-lärare berättade om meditationens poänger. Man betonade teknikens vetenskaplighet och neutralitet, dess icke-religiösa innehåll.

När detta skrivs befinner jag mej sen en tid i Arles i syd-

Frankrike. Sitter på kaféerna och tittar, tänker, träffar folk. Lever i van Goghs landskap.

För att inte tappa kontakten med yttervärlden läser jag International Herald Tribune. Via den får jag ta del av TM-rörelsens aktiviteter i Amerika.

Nära en miljon amerikaner har initierats på senare år. Rörelsen har fått anslag i olika stater för att lära barn och fångar tekniken. Man omsätter stora pengar. Har egen TV-station, eget universitet. Men efter att tidigare ha fångat cirka 40 000 yankees intresse varje månad, har nu siffran sjunkit till 10 000.

— Rörelsen befinner sej på en låg, vilande nivå just nu, säger Allen Kreglow, bas för TM:s ekonomi i Washington.

Vad ska man då göra för att få fart på det hela igen? Jo, Maharishi har nu delat in USA i fyrtio regioner och till dem sänt ut 250 apostlar. Dessa har tillbringat några månader hos Maharishi i Schweiz för att få kännedom "om teknikens alla möjligheter".

— För, säger John Konhaus, Maharishis utsände talesman, tekniken rymmer oerhört många fler fördelar än bara avspänning! Rörelsens nästa etapp är nu att odla kvalitet istället för kvantitet. Dvs inte så mycket jagga nya själar som att ge de gamla en chans att utvecklas.

Vilka nya möjligheter erbjuds nu?

Jo, genom fyra till åtta en-veckokurser, där varje vecka kostar cirka 1 250 kronor att delta i, så kan man nu få lära sej "super-normala" saker. Som levitation, att dematerialisera sej eller rent av flyga likt Peter Pan, för att tala med den 28-årige meditationsläraren och advokaten David Sykes. För cirka 2 000 kronor i veckan kan man få ta del av än mer avancerade ting. David Ginsburg tex har förfinat sin hörsel och kan nu höra blixten — berättar han i Herald Tribune.

Genom nya mantras och inte minst genom friska, stora pengar kan vi alltså få lära oss en binge astralkroppstrix. Den som inte själv vill eller vågar eller har råd att gå på kurs, kan i en grupp om tio, om nån i gruppen donerar 5 000 spänn till rörelsen, få se fenomenen.

— Dessa förmågor är naturliga biprodukter av det inre växandet, säger en TM-lärare.

Tänk, det tror jag också! Men då handlar det inte om pengar. Utan om erfarenheter som styrs av moral och nästakärlek. Då handlar de psykiska krafterna inte om cirkuskonster. Men om kontrollerade, mentala medel i Kärlekens, inte Penningens tjänst.

Guru Maharaj Ji

Forts.

kärlek till Mästaren. Att ha tillgång till Ordet, skapelsens källa, dygnet runt, gör meditationen fullkomlig. En perfekt meditation skall kunna utövas utan avbrott. Det betyder att en flitig och beslutsam lärjunge uppnår fullkomlig tillfredsställelse i varje nu.

Hur vet man nu vem som är fullkomlig Mästare? Testet är om han praktiskt kan uppenbara Ordet, eller Guds Namn, vilket, så länge människan lever helt stilla, uttalar sig självt inom henne. Ordet är det enda som ger liv. Det är skapelsens källa och kan därför inte uttalas utan endast upplevas. Ordet, som alla fullkomliga Mästare uppmanar sina lärjungar att ständigt minnas, renar sinnet och gör lärjungen lysande av lycka. Utåt tar sig kontakten med Ordet uttryck i visdom och kärleksfullhet. Alla heliga skrifter talar om detta Ord, livets vibration, som finns i allt skapat. Men det är

bara människan som medvetet kan uppleva det — vilket skiljer henne från den övriga skapelsen.

I Upanishaderna kallas Ordet *Nam* (det Enda Namnet), i Ramayana kallas det *Mahamantra* (det Stora Ordet), i Koranen *Pak Nam* (det Sanna Namnet), i Guru Granth Saheb, som är sikhernas heliga skrift, *Sat Nam* (det Sanna Namnet) samt i Bibeln *Magicabala* (det Stora Ordet) eller *Guds Heliga Namn*. — Vad detta ord verkligen är, kan inte skrivas ned. I de heliga skrifterna kallas upplevelserna för Ordet etc.

Den fullkomlige Mästaren väcker människans medvetande om Guds sanna namn, och han gör henne medveten om det gudomliga ljus som lyser inom henne. Universums livgivare är Ordet, som vibrerar genom skapelsen. Ordet kan även uppfattas som ljus. Ljus är ren energi, men det rena ljuset är så subtilt att det inte kan ses med de fysiska ögonen. Dock kan det ses med det andliga ögat, det som i ös-

tern även kallas det tredje ögat. För att beskriva detta ljus har olika ord använts i litteraturen: i vedaböckerna kallas det *Vergo*, i Upanishaderna och Bhagavad-Gita *Jyoti-Swaroop*, i Ramayana *Pra-nam-Prakash*, i Koranen *Noor-e-Elahi*, i sikh-bibeln *Chandra* samt i Bibeln det *Gudomliga ljuset*. Precis som orent guld renas genom att smältas i eld, så renas det orena sinnet genom ljuset.

Samma utredning som om ljuset kan göras om den inre musiken och nektarn. Men viktigare än att göra det — och det låter sig ändå aldrig riktigt utredas — är att alltid medvetet uppleva det.

Kunskapernas Kunskap är i vår tid tillgänglig för alla genom Guru Maharaj Ji.

Information om Kunskapen ges på Brahegatan 42, Stockholm, varje torsdag 19.30, och på Vasaplatsen 1, Göteborg, varje tisdag 19.00.

Anm. Christina Aaby är nationell koordinator för Divine Light Mission i Sverige sedan 1975.

Är CARLOS CASTANEDA en bluff?

Av Sven Rosén

Castaneda påstår sig vara vetenskapsman, och han lägger hela sin lära och filosofi i munnen på "don Juan". Men är han i själva verket en diktare?

De fyra egendomligaste böcker som den ockulta vågens efterdyningar svept upp på USA:s bästsäljarlistor har under de senaste åren också översatts till svenska. Det är Carlos Castanedas *Samtalen med don Juan*, *En annorlunda verklighet*, *Resan till Ixtlan* och *Berättelser om makt*. Tillsammans har böckerna i USA sålts i över 6 miljoner ex., och den sålda upplagan i Sverige var vid årsskiftet 20 000 ex., men böckerna "går nu mycket bra, mer och mer", upplyser förlaget AWE/Gebers. Castaneda är tydligen en omtyckt författare — men också omstridd. Jag skall här kortfattat söka göra några utdrag ur den kritik som i USA framkommit mot hans verksamhet.

Böckerna utges ju för att vara *vetenskapliga arbeten*. De beskriver hur Castaneda i egenskap av antropolog och vetenskapsman under sina fältstudier i Mexiko på ett fullt verkligt sätt ställs inför den indianske trollkarlen Juan Matus' (don Juans) kultur och lära och till sist tvingas överge sin västerländskt förnuftspräglade världsbild. Han tvingas erkänna att det finns giltiga icke-rationella sätt att se, uppleva och förstå omvärlden — och att magin fungerar. Som första steg i nedbrytandet av den invanda common sense-uppfattningen införs bruket av droger (det rör sig om vissa hallucinogena svamp- och kaktusorter), men böckerna utgör ingen drogpropaganda och man får klart för sig att processen är omöjlig att genomgå utan en sakkunnig trollkarls ledning. (Tetralogins senare delar tar dessutom mer och mer avstånd från allt drogtänkande.) Långsamt framträder sålunda ur Castanedas forskningar utlinjerna av ett fungerande schamanistiskt system som bildar en egen, gentemot vardagserfarenheten utfyllande verklighet, och som samtidigt

skänker löfte om magiskt, övermänskligt självförverkligande. Böckerna är mycket bra skrivna. Den tredje boken i serien, *Resan till Ixtlan*, lades f.ö. fram som doktorsavhandling och inbringade Castaneda, förutom doktorshatt, ett lektorat vid UCLA (University of California, Los Angeles) där han snabbt blev föreläsaren på modet och den pol som praktiskt taget hela studentlivet kretsade kring.

Men allteftersom allt fler böcker av Castaneda spottades ut från tryckpressarna och nyfrälsta svärmeandar strömmade till Mexiko för att leta efter don Juan, drabbades Castanedas kolleger av eftertankens kränka blekhet. Det fanns många oklara punkter förknippade med Castanedas forskningsinsats. Böckerna beskriver den ideala forskningssituationen, men kan verkligen en sådan situation uppstå, frågade man sig. Dessutom var Castanedas fältarbete ett enmansgöra, vilket betyder att *ingenting* i hans böcker var möjligt för någon utomstående att kontrollera. Inte ens don Juans identitet var känd för någon annan än Castaneda själv. (Namnet Juan Matus uppges vara ett täcknamn.) Och sist men inte minst: Don Juans lära tycktes inte stämma in på någon enda speciell kultur. I själva verket bestod hans schamankonst av spridda element från de mest skilda indiankulturerna. Och även om don Juan uppges i sin ungdom ha fört ett strövhedsliv och samlat erfarenheter från olika håll, gjorde det faktum att böckerna syntes vara ett hopkok på schamanism i största allmänhet ett besvärande intryck. (John Wallace, *the Sorcerer's Apprentice*, *Penthouse*, dec 1972.)

Castaneda angräps av bl a Richard de Mille.

Samtidigt fann de journalister som intresserat sig för Castaneda att han var notoriskt opålitlig i allt som gällde honom själv. I intervjuer berättade han de mest fantastiska historier om sitt liv, vilka alla hade det gemensamt att de var påhittade.

— Ett sådant beteende stämmer ju med don Juans lära, mumlade de troende, för enligt don Juan skall en kunskapens man inte röja sitt förflutna. Andra menade att Castaneda funnit ett smart sätt att skaffa sig PR.

Men litet betänksam blir man när man finner att undflyendheten inte bara var en attityd mot journalister, utan att Castaneda systematiskt, på ett mytomant sätt, sökt vilseleda även sin närmaste omgivning — och att han gjort detta långt innan han sade sig ha träffat don Juan. Så lyckades tex tidskriften *Time* (5/3 1973) i Peru spåra upp Castanedas släkt och vänner, och av brev som Castaneda skrivit framgick att han för dem berättat helt lögnaktiga historier om sitt liv i USA. Och i *Fate* (febr. 1975) framträdde Castanedas f.d. hustru, Margaret Runyan, och gav en rad bisarra glimtar från deras liv tillsammans. Av berättelsen framgår att hon, vad biografiska data beträffar, aldrig lärde känna sin man. I 13 år var hon gift med honom utan att ens få reda på hans rätta ålder och nationalitet. "Och vilka historier han berättade", skriver hon. Han fantiserade som den värste Münchausen. "Jag visste aldrig om han retades eller var allvarlig", uppger hon resignerat.

Framträder bilden av en fantasi-begåvad man med en något fördomsfri inställning till sanningen. En man som, det uppger exhustrun vidare, kände stor dragning till mystik och filosofi. Detta intresse har visserligen Castaneda i intervjuuttalanden förnekat, men "vi ta-

lade aldrig om annat", uppger Margaret.

Intressant är att exhustrun lämnar en del uppgifter som skulle kunna sättas in i don Juan-böckernas tillkomsthistoria. Hon skriver att hon och Castaneda år 1959 läste Andrija Puharichs bok *The Sacred Mushroom* och att boken gjorde ett djupt intryck på dem båda. Castaneda blev förändrad, han började fara till Mexiko, och "några misstänkte att han kanske hade letat efter, och funnit, den magiska svampen som förändrar medvetandet". Kanske var den boken en viktig impulsgivare för hans fortsatta verksamhet. Men det finns fler tänkbara inspirationskällor. Castaneda fick tex av sin hustru vid ett tillfälle mystikern Neville Goddards bok *The Search*. Och "enligt min mening", skriver hon, "går många av don Juans läror i samma riktning som Nevilles", och hon nämner ett par slående exempel.

Detta, att det kan ha funnits litterära idégivare, stärker naturligtvis hypotesen att Castanedas böcker inte är antropologi utan antropologisk science fiction.

Och denna hypotes stärks ytterligare av vad som står att läsa i en nyligen utkommen kritisk volym, *Castaneda's Journey: the Power and the Allegory*, skriven av professor Richard de Mille. De Mille hyser stor aktning för Castaneda som person och för hans litterära verksamhet — men de *vetenskapliga* anspråken tillbakavisas bestämt.

I *Castaneda's Journey* får man alla de frågor ställda som opponenter borde ha ställt vid doktorsdisputationen men av någon anledning inte ställde. Jag skall här bara ta upp några huvudpunkter i denna kritik.

Motsägelserna: De uppgifter i Castanedas böcker som berör den extraordinära verkligheten är visserligen inte prövbara, men alla påståenden som gäller den *normala* verkligheten måste följa vissa av naturen givna spelregler. Om de inte gör det kan skildringen inte vara sann. Detta är Richard de Milles utgångspunkt, och då han tillämpar den finner han härresande motsägelser. För att förklara hur sådana motsägelser är möjliga bör infogas att den tredje boken i serien, *Castanedas doktorsavhandling*, är en fördjupad studie av samma händelser som de föregående böckerna behandlar, och alltså berör samma tidsavsnitt.

Ett exempel: I *En annorlunda*

verklighet (s. 31) talas om det magiska seendet: "Han (don Juan) sa att mörkret — och han kallade det 'dagens mörker' — var bästa tiden för att 'se'. Han betonade ordet 'se' genom att särskilt modulera rösten. Jag ville veta vad han menade med det, men han sa att det var för sent att gå in på det nu."

— Hur är det att kunna se, don Juan?", frågade Castaneda fyra dagar senare:

"— För att få veta det måste du lära dig att se. Jag kan inte yttra mig om det.

— Är det en hemlighet jag inte får veta?

— Nej. Det är bara så att jag inte kan beskriva det." (s. 44)

I *Resan till Ixtlan* finner Castaneda en magisk minnesplats genom att han ser en buske som i verkligheten ligger utanför synfältet. "Denna plats (där busken växer) är din", förklarar don Juan. "I morse såg du, och det var tecknet. Du fann denna plats genom att se."

Äntligen vann alltså Castaneda i denna tredje bok förmågan att se, denna förmåga som han så ihärdigt strävat efter i de båda föregående böckerna. Men stopp nu! Det första citatet är daterat den 21 maj 1968, och den sist nämnda händelsen utspelade sig den 29 jan. 1962. Kronologin stämmer inte!

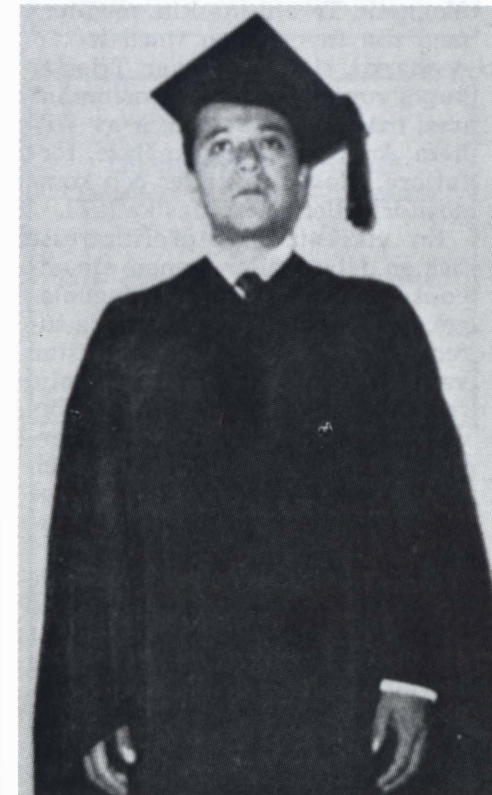
Resan till Ixtlan är för den uppmärksamme läsaren logiskt oförenlig med de tidigare böckerna i serien. Med detta är inte sagt att enstaka detaljer är motsägande, utan att "hela uppbyggnaden, den fullständiga tidsramen, hela den tredje bokens handling och fortgång står i konflikt med de båda första", för att citera de Mille. Allt som behövs för att visa att böckerna är fiktion är således en kronologisk lista över händelserna.

Det finns en förklaring till kontradiktionerna. I början av 1970-talet ändrade Castaneda syfte och plan för sina böcker. Men under hela den tid han vistats vid universitetet hade han varit så påpassad av sin omgivning att det skulle ha vållat förargelse om han påstått sig ha varit i Mexiko när alla visste att han hade varit hemma. Han hade helt enkelt gjort slut på kalender-tid i vilken fortsatta händelser kunde utspelas. Därför blev han tvungen att gå baklänges i historien och delvis omskriva det redan skrivna.

Förebilder: "Fastän Castaneda berättat för studenter och vänner att han läser mycket litet, har don Juan på något sätt förvärvat en encyklopedisk kunskap i antropologi",

skriver de Mille något syrligt. (Låt vara att denna encyklopediska kunskap sammanvävt många kulturer till en otillåten helhet.) Och han antar att don Juan-böckerna till stora delar består av läsefrukter. Ibland kan dessa frukter to m vara kart.

I Puharichs bok prisas varmt Gordon Wassons bok *Mushrooms, Russia and History*. Följde Castaneda rådet att läsa denna bok? Ja, i varje fall uppvisar Castanedas första sammanträffande med don Juan en egendomlig parallellitet med handlingen i Wassons bok. Och än märkligare är att Castaneda råkat "besanna" en felspekulation från Wassons sida. Då Castaneda torkade några exemplar av svampen *Psilocybe mexicana* sönderföll den, skriver han, efter ett år till pulver. Och det var alltså vad Wasson råkat skriva, men det var ett misstag. Denna svamp behåller sin form hur länge den än torkas. — Det kan inte ha varit *Psilocybe*, menar Wasson i en recension av Castanedas verk, där han f.ö. ironiskt nog uttrycker sin besvikelse över Castanedas felaktiga eller vaga botaniska och zoologiska uppgifter.

Carlos Castaneda 1959.

Ett tydligt fingeravtryck har *Handbook of South American Indians* satt i *Samtalen med don Juan*. Det rör sig om den skildring (s. 169) där Castaneda för magiska syften, i mörker och utan övning, syr ihop

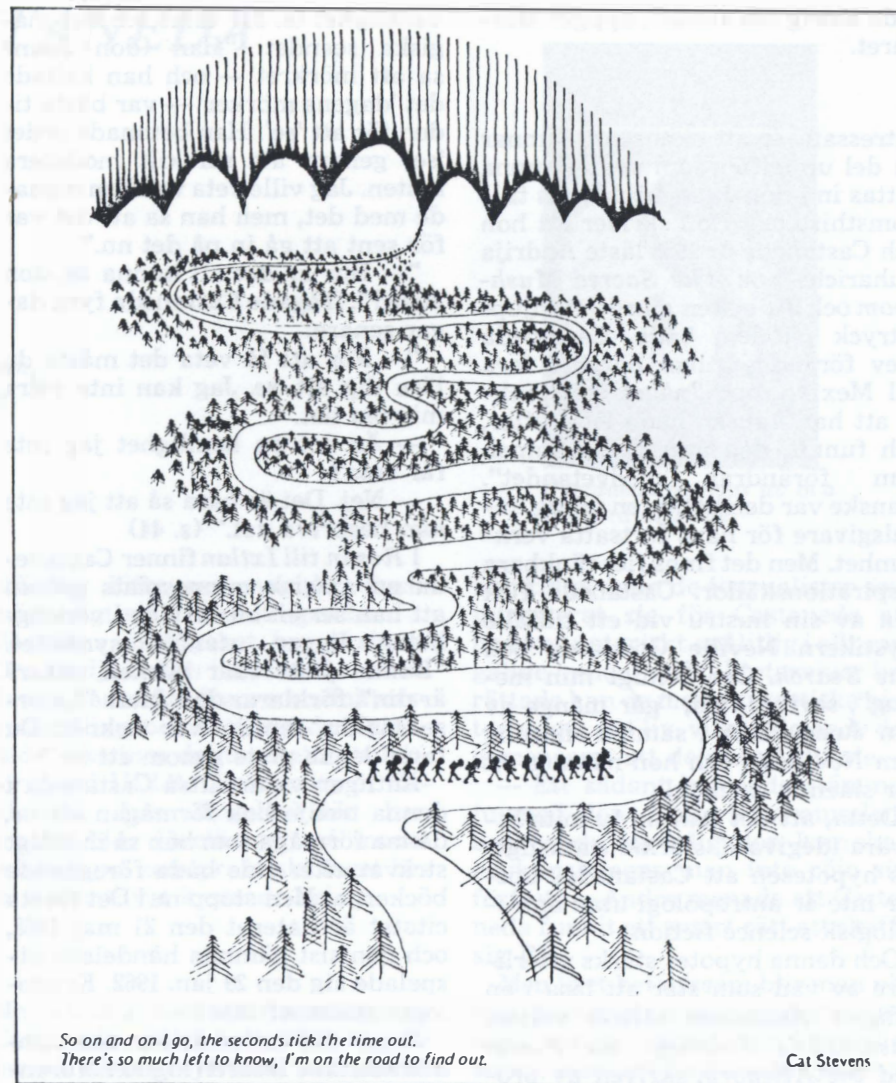
Forts. på sidan 28

NEW AGE-UTSTÄLLNING I LONDON

FESTIVAL FOR MIND AND BODY (Fest för Sinne och Kropp) var en Ny Tids utställning, eller något av "en andlig stormarknad", som arrangerades i utställningshallen Olympia i London 19–24 april. Ett-hundratrettio udda utställare tävlade om publikens uppmärksamhet och även om deras plånböcker. Pyramidologer, UFO-skådare, spiritualister, terapister, gurus, hälsoköpmän, artister och konsthantverkare... vad man än kan tänka sig, så var de där. Du kunde få din biorytm utskriven, lyssna till bioaktiverade växter, bli fotograferad på Kirlians vis, donera dina njurar, kasta en Frisbee, pröva din skicklighet på en "andlig trumpet" eller flyga till toppen av utställningshallen i en heliumfylld ballong. Det fanns dagliga demonstrationer av judo, yoga, musik, dans, gymnastik och andra disciplinerande aktiviteter, medan det i övre våningen gavs föredrag av kända auktoriteter på allt från astrologi till Zen. Om allt detta blev för mycket för dig, kunde du bli masserad med en MA-rulla, behandlad av en Diapuls Electro-Magnetic Terapi-maskin, meditera med din favoritguru (medelst videoband), slappna av i en Triostar kupol runt en "Meditationsfontän" med målningar och musik av William Arckle (berömd målare, författare, filosof, mystiker och kompositör) eller ta ett glas kallt öl.

En viss aura av profitintresse fick en del utställare genom sin annonsering. Så erbjöd tex flygbolaget Air India särskilt upplagda turer för gurusökare. Medan nästan varje stånd hade någonting att sälja från ett par skor till en kurs i förvandling av självet, så tycktes flertalet utställare vara präktigt och ärligt folk, alla lika ivriga att delge sina idéer som att erbjuda sina varor.

Lyckligtvis fanns det bland de förvirrande slagen av utställare många respektabla om även något excentriska grupper. Där fanns tex Genesis, som säkert förtjänade något slags erkännande för att ha det minst komersiella ståndet på utställningen, bara två finfina schäslonger för fottrötta pilgrimer, flankerande en liten filmduk på vilken det bakifrån projekterades en jämn procession av sympatiska ansikten och pastorala vyer samt ett märke på vilket man kunde läsa "Genesis, ett Ny Tids center". Försedda med endast leenden och broschyrer fanns tre av dess medlemmar till hands, antagligen i förväntan att

Mycket finns att lära ännu, skynda medan tiden flyr, framåt, framåt går vår vandring, på väg mot nya äventyr.

någon skulle fråga vad ett Ny Tids center är. Där fanns vidare Benjamin Creme, känd för sina av kraft fyllda meditationer, under ett banner som tillkännagav "Den kommande världens lärare". Där fanns Hygeia Studios med färgexperten Theo Gimbel som demonstrerade "stimulerande nya upptäckter i vår användning av syn och hörsel". Vidare fanns där the Lucis Trust som erbjöd filosofen och författaren Alice Bailey, och i Sufis stånd sågs då och då Pir Vilayat Khan. Andra kända grupper var Auroville, the Wrekin Trust, the Theosophical Society, the Ockenden Venture, Findhorn Foundation och Soil Association.

Massmedia var lindrigt sagt hållfulla, (fast publiken strömmade till). Sunday Telegraph liknade utställningen vid "de tokiga hattarnas teparty", och Times hade heller ingen som helst förståelse. Daily Telegraph visade litet större respekt. I slutsummeringen av sin artikel, som författats av Christopher Booker, sågs: "I Olympia kände

jag att i och bland alla ytligheter fanns där ett litet antal grupper som funnit vägen till Självförståelse. Vad de erbjuder är inte något modernt eller allmänt utan ingenting mindre än en möjlighet för vanligt folk att förändra sig själva till utomordentliga människor genom att finna sitt sanna Jag eller Själv och därigenom erfarer denna mest märkvärdiga befrielse vi kan finna i denna världen, nämligen att alla är Ett, att Kärleken är allt och livet här på jorden verkligen är ett heligt äventyr."

Utställningens initiativtagare och organisatör var en affärsman, Graham Wilson, och han har i inledningen till programmet skrivit bl a följande:

"Det bör finnas något för var och en av er att erfarer och glädjas åt i denna första FEST FÖR SINNE OCH KROPP. Människor är världens mest förnyande energikälla, och vi måste använda denna krafts skapande intelligens helt och fullt. Du kommer därför att i denna ut-

ställning finna uttryck för människors skapande energier, projekt, nya idéer, livsstilar och filosofier som kan praktiskt och realistiskt användas i det dagliga livet och även slå an en ton av optimism. Den erbjuder en ny syn på sättet att leva och en större förståelse av förhållandet mellan sinne och kropp. Utställningen avser även att erbjuda stunder av glädje, harmoni och samvaro."

En än större och bättre utställning för Sinne och Kropp, Festival for Mind and Body, har redan planerats för nästa år. Om du är intresserad att få veta mer därom kan du skriva till Festival Office, 150 George Street, London W1, England. De ger även ut en tidning, New Life Magazine, som ger upplysningar om månatliga händelser, grupper och sammankomster. Den innehåller även artiklar om helanden, energier, grönsaksodling, konst, hålla sig i form, hälsa och skönhet m m.

Siri Malmberg

SAMADHI

Forts.

verkligen kan påstå sig ha upplevt äkta samadhi är inte lätt att säga. Men det rör sig om en mystisk upplevelse med hela personligheten av en fullkomlig enhet med Brahman, världssjäl, det Absoluta, Eviga, Oföränderliga, Den Högsta Verkligheten. Det individuella jaget smälter in i Brahman. Den som erfar detta och den frid som följer, han har upplevt samadhi.

I Ramakrishnas samtal finner vi följande: "I nirvikalpa samadhi hade Ramakrishna upplevt, att endast Brahman är verklig och att världen är ett bländverk. Genom att hålla sitt sinne på den icke-dualistiska Brahman plan hade han nått det slags kunskap om det absoluta, genom vilket man bejakar världsalltet och ser det som en uppenbarelse av Brahman — vijnana. Den som känner sanningen på detta rika sätt är en vijnani. Han ser Brahman inte bara i sig själv och i det över sinnliga absoluta utan också i allting i världen. I detta tillstånd hade han ibland intet medvetande om kroppen och såg sig själv som ett med Brahman."

SM med bistånd av Sten Rodhe och Swami Janakananda.

*) Swami Nikhilananda: "Sri Ma, Ramakrishnas hustru" (Proprius 1973).
**) "Ramakrishnas samtal" (Proprius 1969).
***) Swami Muktananda: "Läran om igenkännandet av det sanna jaget" (Siddha Yoga Dham, Malmö, 1977).
****) Acarya Sunyata och Henning Sjöström: "Vägen till Buddha" (Sjöström & Sjöström 1967).

Bland det svåraste när man studerar frågan om ett liv efter döden är att vara öppen och fördomsfri. Många av oss vill tro att vi överlever döden, och därför ser vi inte problemen med att bevisa detta. Så vi är benägna att vara lättrognade — dvs. vi låter oss lätt föras bakom ljuset. Å andra sidan kan många av oss inte se hur överlevnad av döden vore möjlig, utan förkastar varje bevis, som skulle kunna finnas, utan någon vidare undersökning.

Mulford Q. Sibley

Barn är utmärkta försökspersoner vid ESP-försök, eftersom de är öppna för nya erfarenheter och ännu inte helt accepterar vår kulturs begrepp om vad som är möjligt eller omöjligt.

Ur ASPR Newsletter

ANANDA — vägen till Indien.

Tegnérsgatan 43 A
111 61 Stockholm
Tel. 08/11 41 85
Öppet 12.00—18.00

OCKULTA BIBLIOTEKET

DEN SVARTA BIBELN MED MOSE ANDE- OCH TROLLDOMSLÄRA

Ur de förbjudna 6:e och 7:e böckerna.
Rikt ill. Ca 35:—

MAMSELL ARFVIDSSONS SPÅBOK

i kort och händer. Nostradamus Horoskop o Planetbok. Ca 30:—

DITT ÖDES BOK

m 800 osvikliga drömydningar ur Sibyllans drömbok. Ca 25:—

DET GAMLA HUSAPOTEKET

Folkmedicin och huskurer från äldre tider. Ca 25:—

C. TOPELIUS BOKFÖRLAG
S:t Larsg. 47, 582 24 Linköping
(Tel: 013/13 13 70)

.... ex. av

till:

adr:
(porto tillkommer)

HOROSKOP

Födelsehoroskop och Kosmogram (årshoroskop) ställes vardera mot 60:— + portoutg. Sänd så exakta uppgifter som möjligt om tid och plats för födelsen till:

PER DAHLIN, Astrolog
Pl. 1253, 830 43 Ås

FA DERES HOROSKOP

stillet og tilsendt for 40 svenske kr. Send fødselsdato, klokkeslet og fødested til

Peter Sørensen
Havrevej 12, DK-2700 Brønshøj,
Danmark

LIVET FORTSÄTTER EFTER DÖDEN!

Spiritualismen ger bevis.

Begär vår boklista med senaste nyheter!

Bokförlaget Excelsior AB
Box 5314, 102 46 Stockholm 5

— SUNRISE —

Engelskspråkig tidskrift från
Teosofiska Samfundet — Pasadena
10 nr./år endast 25:—

Skriv gärna och begär gratisnummer!

Anne Eek
Eriksbergsgatan 18
114 30 Stockholm

SKANDINAVISK YOGA OCH MEDITATIONSSKOLA

Stockholm: Dalagatan 32, tel. 08/33 92 65. Tyresö: Södergårdsväg. 18, tel. 08/712 82 19. Göteborg: Södra Vägen 2, tel. 031/18 73 93.

Internatkurser på kursställe i Småland, 340 13 Hamneda, tel. 0372/550 63. I höst 13/10—23/10, över jul 18/12—1/1. 3-månaderskurs jan.—apr. -78. Begär program.

munnen och ögonlocken på två ödlor. Handlingen, så som den beskrives, torde vara omöjlig att utföra utan att djuren allvarligt skadas, men blir begriplig om man rådfrågar nämnda handbok där verbet "sew up" (sy ihop) oegentligt används i st.f. "pin" (hopfästa med nål eller sticka). I handbokens fall var det inte heller ett krav att djuren skulle överleva.

Många av Castanedas källor är m.a.o. möjliga att deducera fram.

Språket: Samtalen med don Juan fördes på spanska och översattes sedan till engelska, uppges det. Vi skall inte här gå in på sådana egenomsligheter som att don Juan i översättningen talade standard-engelska 1965, slang 1968 och standardengelska under åren 1961–62 i bok I men slang under samma tid i bok III. Inte heller skall vi mer än påpeka att Castaneda underlåter att nämna vilka spanska originalord som don Juan använder för avgörande termer av typ "ally", "not-doing" och "stop the world", medan han nämner originalorden för en mängd ovidkommande begrepp.

Enligt Richard de Mille går det att visa att samtalen inte är översatta från spanska utan att originalet faktiskt är amerikanska. En sådan uppgift måste vara svår eftersom, inte ens då don Juan använder amerikanska ordlekar detta behöver betyda att originalet inte kan ha varit en annan spansk ordlek. Vad de Mille lyckas visa är att don Juan använder ett så särpräglat amerikanskt språk att det i varje

fall inte kan röra sig om en ren översättning, möjligen en mycket fri omskrivning. (Men skulle en sådan fri omskrivning vara förenlig med de vetenskapliga krav som Castaneda påtagit sig?) Till yttermera visso hade den översättare som överförde böckerna till spanska stora svårigheter just med don Juans språk, och han lyckades aldrig förläna språket den otvungenhet som det har på amerikanska. Richard de Mille lät professorer i spanska ta del av olika skriftprov från böckerna och deras bedömning blev också tämligen entydig: originalet har inte varit spanska.

Men att bevisa det är säkert inte lätt.

Ehuru det kanske inte framgått av denna artikel är Richard de Milles kritik en *helhetskritik*, så välbalanserad att man bara kan hoppas att hans bok också så småningom blir översatt till svenska. Om inte annat så för att hjälpa landets bibliotekarier att placera Castanedas böcker på rätt hylla, alltså inte den märkt Doq utan den märkt Hce.

Den sympati man känt för Castaneda utsuddas inte av kritiken. På sätt och vis tycker man att det är synd att han skulle bära sig så klanligt åt att han blev avslöjad. Tetralogins inledning lovade så mycket: han kunde ha blivit den *perfekte bluffaren*!

Men att bli doktor i antropologi på ren science fiction är kanske inte så dåligt det heller.

Richard de Milles bok "Castaneda's Journey" kan köpas för \$ 4.95 + porto (paperback) från Capra Press, 631 State Street, Santa Barbara, Calif. 93101, USA.

Kontakt

Filippinerna! Fin, nobel familj med fyra barn, från en månad till sju år, har råkat i ekonomisk misär p g a arbetslöshet. De behöver omedelbar hjälp! Närmare upplysningar förmedlas per tel. 021/210 16.

Finns någon ärlig, uppriktig flicka som uppskattar ömhet och förståelse? Du är fri från statusjakt. Du har intressen som naturupplevelser, musik, djur, foto, hälsokost, meditation, livsfilosofi och annat livsutvecklande. Hör av dig!

Svar till "28 år — söker enkel och okonstlad gemenskap", Sökaren f.v.b.

Jag har under sex intensiva år av studier inte lyckats finna någon som kunnat svara på frågor som jag velat ställa. Jag har med hjälp av spiritualismen och meditation ändå fått svar på mina frågor till slut. Nu kan jag själv ge svar på dessa frågor och vill gärna dela med mig av det jag funnit.

Hälsningar
Klas Sefastsson

Box 11
840 50 Gällö

Rättelse:

I recensionsartikeln "Tyckte Jesus om djur?" i nr 5 finns ett sifferfel. På rad 13, inom parentes, skall det stå: Luk. 8:26–39.

"...naturvetenskap är inte undersökningar, utan en process — av observation, slutledning, publicering, kritik, revidering och bekräftelse — vilken är tillämplig på vilket område av naturen som helst, och den är det bästa medel vi har för att skilja vetenskaplig sanning från osanning. Den som vill hindra denna process av fruktan för vad den kan leda till, visar en bristande tilltro till den vetenskapliga processen."

Ur ASPR Newsletter

Profeten

Av Sven Rosén

BESTÄLLNINGSFORMULÄR

Skicka mig. . . . ex av "Dianetik: den moderna vetenskapen om mental hälsa", av L. Ron Hubbard.

Jag betalar med check ()

Jag betalar per postförskott ()

Namn

Adress

Tel Postadress

Beställ den från:

SCIENTOLOGYKYRKAN I SVERIGE

Stockholmsförsamlingen	Göteborgsförsamlingen	Malmöförsamlingen
Kammargatan 46	Magasinsgatan 12	Skomakargatan 12
111 60 Stockholm	411 18 Göteborg	211 34 Malmö

Boken kommer att sändas till dig inom 24 timmar efter din beställning.

FÅ KUNSKAP OM HUR DET MÄNSKLIGA SINNET FUNGERAR UPPNÅ EN STÖRRE MEDVETENHET

DIANETIKBOKEN AV L. RON HUBBARD SOM PUBLICERADES DEN 9 MAJ 1950 HAR GÅTT UPP TILL TOPPEN AV USAs BESTSELLER-LISTA FÖR ANDRA GÅNGEN

"Dianetik — den moderna vetenskapen om mental hälsa" av L. Ron Hubbard kom som en blix från klar himmel. Den möjliggjorde för första gången verklig kunskap om det kanske viktigaste du äger. Ditt eget sinne! "Dianetik — den moderna vetenskapen om mental hälsa" av humanisten och filosofen L. Ron Hubbard, är den bok som för första gången visar det mänskliga sinnets funktioner och hur dessa påverkar oss. Boken som publicerades första gången den 9 maj 1950 har

sålt i miljontals exemplar över hela världen.

Den har översatts till danska, holländska, svenska, franska, spanska och tyska. Efterfrågan på boken ökar allt mer och översättningar till swahili, portugisiska, tjeckiska och italienska kommer inom kort.

Miljontals människor har läst och använt boken och förbättrat sina liv. Boken ligger nu åter på bestsellerlistan i USA — efter 27 år!

Boken, som är en handbok i dianetikens metoder, gör det en-

kelt att förstå och hjälpa människor. Den är exakt i sin beskrivning av sinnet och hur sinnets olika funktioner utövar inflytande på en persons handlingar och tankar.

Den finns översatt till svenska och kan läsas av alla. Boken är skriven i syfte att ge människor mer kunskap om sig själva. Bokens pris är 75 kr.

Beställ boken genom att fylla i kupongen. Boken skickas till dig omgående.

Boken kan också beställas från Scientology's publikationsavdelning, Jernbanegade 6, 1608 Köpenhamn V, Danmark.

Scientology är en tillämpad religiös filosofi. Dianetik och Scientology är registrerade namn. Scientologykyrkan är en ideell förening.

BOKRECENSIONER

SPÅR OCH VILLOSPÅR INOM VETENSKAPEN

Ett par läsvärda böcker, som kommit på Rabén & Sjögren, är Tore Frängsmyrs *Svärmaren i vetenskapens hus* (1977) och Peter Nilsons *Upptäckten av universum* (1975). Frängsmyr är docent i idé- och lärdoms historia i Uppsala och Nilsson är docent i astronomi där. Dessa lättlästa böcker är intressanta och värdefulla ur flera synpunkter; de visar en del av vetenskapens utvecklingsväg, man får lära känna äldre tiders forskning och tänkande, både sådant som fått bestående betydelse (hos Nilson) och sådant som övergetts av en senare tid (hos Frängsmyr).

Frängsmyrs arbete, med undertiteln "Idéhistoriska essäer", har ett kapitel "Drömmen om det exakta språket" om bland annat den medeltida tänkaren och författaren Raimundus Lullus — som föddes på Mallorca på 1230-talet — vilken en gång uppfattades som en stor vetenskapsman och hade ett mäktigt inflytande, men vars försök att skapa en logisk kombinationsteknik, en allvetenskap, där alla väsentliga frågor med matematisk säkerhet skulle kunna besvaras, inte har stått sig. Lullus hade en övertro på det mänskliga förnufts möjligheter att genom sträng logik skaffa sig all kunskap, om det himmelska såväl som det jordiska — bland annat med hjälp av de en gång så berömda roterande lulliska cirkelarna med olika kombinationsmöjligheter. Lullus trodde också att han med sin metod kunde bevisa kristendomens sanning och därmed göra slut på alla religionsstrider. Det inrättades till och med en (?) professur i "den lulliska konsten" att tänka. Men numer förstår vi lätt att Lullus var inne på ett villospår. Verkligheten är alltför sammansatt och svårbedömd för att avslöja alla sina hemligheter med bara ett begränsat logiskt kombinationstänkande, och Lullus' idéer gör på oss enbart ett kufiskt intryck. Men i sin egen tid, och långt senare, var han en stor auktoritet. Och kanske har ändå han och andra från sina villospår kunnat inspirera och aktivera sådana forskare som funnit rätt väg.

En annan "rationalist", berömd i sin tid, var Christian von Wolff, f. 1679, vilken sökte skapa en "förnufts matematik", som skulle ge svar på praktiskt taget alla frågor, inte minst om Gud och världen. Wolff trodde, liksom Lullus, att man kunde nå alla sanningar om man blott strikt följde logikens lagar.

Han skrev "en otrolig mängd gigantiska volymer", där han gick igenom det ena ämnesområdet efter det andra, bland annat inom den så kallade naturliga teologin, där han ansåg sig bevisa religionens sanningar med logiskt tänkande. Men fastän Wolff hade ett "omätligt" inflytande under sin livstid, hör han inte till dem som satt några bestående spår i vetenskapens historia. Hans tankar blev snart förlegade; den sanna vetenskapen har måst gå en annan väg.

Ett fascinerande avsnitt hos Frängsmyr är "Positivisten på barrikaderna", som handlar om läkaren Anton Nyström, f. 1842, vilken förde in Auguste Comtes positivistiska tankar i Sverige — åsikten att man helt skall lita på empirisk iakttagelse och avstå från metafysiska spekulationer — och ville ersätta kristendomen med dyrkan av mänskligheten. Nyström stred mot kyrkan och förde med stor entusiasm fram idéerna från Comte — men någon vidare framgång hade han inte, ty kritiken mot honom var hård. Positivismen förnekade de kristna dogmerna men var altruistisk och ägde släktskap med kristen etik. Positivistiska samfundet bildades 1879 men upplöstes 1902, när Nyström var i 60-årsåldern, sedan det en tid fört en tynande tillvaro. Samfundet ville "förbereda en ny, allmänlig kyrka, som utgår från en bevisad tro". På de flesta positivistiska skrifter stod det: "Lefva för andra, Kärleken som grund, Ordning som stöd, Framsteg som mål". Nyström utgav bland annat en positivistisk andaktsbok, där han förklarade att "tidens nya vetenskap inte behöver leda till irreligiositet". Innehållet utgjordes främst av "kända psalmer och dikter, där Nyström bytt ut 'Gud' och andra kristna begrepp mot 'Det eviga', 'mänskligheten' eller 'Högsta väsendet'." Anton Nyström deltog flitigt i kulturdebatten, men i dag minns man honom mest som grundare av Stockholms Arbetarinstitut för arbetarnas bildning.

Peter Nilsons bok, med undertiteln "Essäer om människor och världsbilder", som jag läste för ett par år sedan, berättar om hur den moderna astronomens världsbild växte fram. Särskilt fängslande är kapitlet om den store matematikern och astronomen Johannes Kepler, f. 1571, en man som arbetade under stora personliga svårigheter — penningbrist, krämpor; bland annat hade han en ögonsjukdom som innebar "månsynthet". — Man tänker gärna, när man på historiens blad läser om de människor som fört kultur och kunskap framåt, att de varit imponerande gestal-

ter, begåvade, säkra, starka och socialt framgångsrika. Men verkligheten är inte sällan en annan. "Den unge Kepler möter oss genom sina egna anteckningar som en groteskt misslyckad individ; han är sjuk och eländig, han har ständigt otur, han kommer i gräl, slåss och blir slagen, och han känner äckel och hat inför det mesta i tillvaron — inte minst mot sig själv." Etc. Men han gjorde upptäckter om universums byggnad som inskrev hans namn "för alltid" i astronominns historia.

SM

KAN EN UFO-BOK BLI SÄMRE?

Tredje boken i Staffan Stigsjöes "Tefatsfolket"-serie är här. (*Tefatsfolket har landat!* Zindermans 1977, ca 50:—, 224 s., häftad, ej illustrerad.) Redan då jag en gång fick tillfälle att läsa manus till Staffans första bok "Tefatsfolket ser oss", förstod jag att viljan och entusiasmen att övertyga var större än förmågan att på ett vettigt och organiserat sätt presentera ämnet. Rykten, missförstånd, dunkelheter och meningslösa upprepningar av rapporter blandas av Stigsjö till en "salig soppa" som är både hårdsmält och farlig för ufologins allmänna anseende.

För det första har jag svårt att se något meningsfullt i denna oändliga uppräknings av korta rapportsammanfattningar. Varför redovisar inte Stigsjö ett enda fall från början till slut med alla väsentliga detaljer? Jo, hans tes är att massan av rapporter, mängden, bevisar existensen av fenomenet. Det må vara hur dåligt underbyggda, rykteslika händelser som helst. Följaktligen radar han upp tre/fyrradiga sammanfattningar (utan källhänvisningar eller notapparat, naturligtvis!) i en oändlighet som inte står telefonkatalogens träkighet efter. Till detta kommer författarens magra språkföring, som inte förmår byta ut hundratals "såg", "står", "skriver" och "anser" mot några variationer.

Visserligen glimtar Stigsjö då och då till med en och annan intressant upptäckt, som tex när han hittar underliga motsägelser i Condon-rapporten, som han lusläst. Men dessa sporadiska gnistor fördunklas helt av mängden av tråkiga upprepningar. Författaren har en hygglig överblick över delar av den existerande litteraturen, men saknar helt kritisk förmåga. Han har insett att basen i fenomenet är rapporterna, men han förmår inte skilja agnarna från vetet. Ibland kommer visserligen reservationer i stil med "detta är kanske något

fantasifullt", men läsaren får aldrig något grepp om vad Stigsjö själv bedömer som seriöst och verkligt och vad han eventuellt tycker är fantasi eller bluff. En metod författare brukar använda i det sammanhanget är att utesluta sådant man inte tror på, eller redovisa sådant i en särskild kuriosavdelning.

Stigsjö utvecklar ett självpåfunnet fikonspråk som förmodligen gör nybörjaren starkt förvirrad. Prova tex: "Tacker var med då BB och RP sade att UFO är ETI". Det gäller att hänga med! Boken kryllar av sådant! Arbetet innehåller även en otrolig mängd irriterande språk-, stav- och sakfel: Åskprofessor Stig Lundqvist begåvas med förnamnet Sten (sid 64), vilket han säkert inte har något emot med tanke på sammanhanget... Premanon-fallet från 1954 utspelades ömsom i Permanon (sid. 73), ömsom i Premanin (sid. 75). Fenomenet i Sköllersta (sid. 108) iaktogs aldrig då det "flög... i väg"; vad jag förstått "upplöstes" det då pojkar smälde av sin ollonpistol. Händelsen vid Ågesta kärnkraftverk (sid. 156) förflyttar Stigsjö till Avesta, Vikern (sid. 160) blir Vikaren. Felstavningarna av namn är notoriska, NICAPs ledare John Acuff omdöps till John McAluff (sid. 180), Stoljarov blir Stokrov (sid. 182), fem författarnamn i litteraturförteckningen är felstavade, o.s.v.

Men mina främsta invändningar mot boken (böckerna) ligger inte på det stilistiska och "detaljpetiga" området utan på det intellektuellt-moraliska planet. På sid. 147 angriper Staffan en av sina kritiker (Göran Bengtson) och konstaterar:

— Det är knappast att bedriva hederlig journalistik. Men det är tyvärr genom sådan journalistik som allmänheten får sin skeva bild av UFO-saken.

Detta vill jag vända på och ifrågasätta om Stigsjöes behandling av UFO-frågan kan kallas hederlig journalistik. Han tar varje tillfälle i anspråk att föra sin sak till torgs, det må sedan vara med missförstådda eller helt irrelevanta argument, falska och tveklaktiga data, urval av vissa data som passar, löstryckta citat, överdrifter, ofullständiga resonemang och dunkla formuleringar, ovidkommande detaljer, omtolkningar, etc. Författaren tar allting blåögt bokstavligt, tror på allt som stått i svart på vitt, ibland förstår han förmodligen inte själv vad det är han skriver. "Referaten" av tex det osynliga kollegiet (sid. 167) eller de nya teorierna på UFO-området (sid. 205—206) får en att gråta krokodiltårar. Stigsjö har inte förstått ett dyft av detta, man kan t o m ifrågasätta om han brytt sig om att läsa ifrågavarande böcker.

På bokens två sista sidor tar Staffans framställning en uppfriskande vändning, han öppnar plötsligt alla dörrar

som tidigare hållits stängda. Det verkar nästan som om han överlåtit pennan åt en spökskrivare! Men hur många orkar så långt? Typiskt är kanske att Stigsjöes ivrigaste påhejare tycks finnas inom science fiction-facket, där man ju ibland betraktar UFO-litteraturen som knappast mer än en dålig variant av SF. Stigsjöes böcker lever verkligen upp till deras lågt ställda förväntningar, de kan t o m bedömas som "pärlor". Nej, böckerna rekommenderas inte!

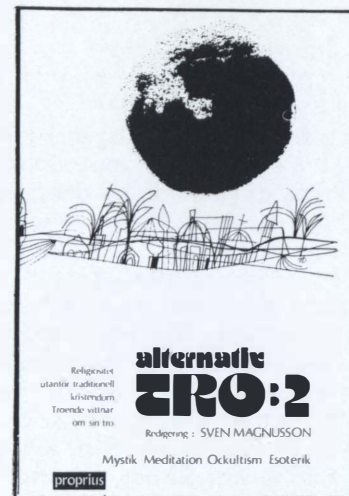
Anders Liljegren

TIDSRESOR I FANTASIN

Tänk om man kunde resa i tiden, fram och tillbaka på samma sätt som i rummet? Tanken på tidsresor har det omöjligas lockelse, och temat är populärt hos science fiction-författare. Hela science fiction-genren handlar ju egentligen om framtiden och dess möjligheter på gott och ont. Robert A. Heinlein är en berömd sf-författare. Hans roman *Dörren till sommaren* kom tydligen ut redan 1956. Jag vet inte om den har funnits på svenska tidigare, men nu har den i varje fall kommit ut på det nya förlaget Bokad i behändigt fickformat. Handlingen anges börja 1970. Vi som har facit kan konstatera att en del av Heinleins visioner 14 år framåt inte uppfylldes — lyckligtvis. Men det gör inte så mycket, för det mesta han skriver om skulle kunna tänkas inträffa i en inte alltför avlägsen framtid. I Heinleins 1970 kan den som vill vänta på bättre tider ta Långsömmen. Man går till ett försäkringsbolag, betalar en rundligt tilltagen avgift, placerar sina eventuellt återstående tillgångar i lämpliga långsiktiga aktier, får efter läkarundersökning och godkännande en spruta, somnar, förvaras vid +4 grader — och väcks (om man fortfarande lever) på överenskommen dag 10, 20 eller 30 år senare. Vi kan tänka oss sådana "resor" framåt i tiden. Men tiden är ju enkelriktad, och det går inte att bryta mot trafikreglerna och färdas bakåt. Genom retrocognition (alltså motsatsen till precognition) tycks somliga människor någon gång kunna uppleva sig stå mitt inne i ett händelseförlopp som utspelas i förflutna tiden. Men de är bara åskådare och kan inte ingripa i händelseförloppet. Vi vet ju att sådant skulle vara omöjligt. Men i fantasin är ingenting omöjligt — i varje fall inte för Heinlein. På ett intelligent, spännande och inte minst roande sätt ställer han bokstavligt talat alla tidsbegrepp på huvudet. Mer av handlingen ska inte avslöjas.

Heinlein tecknar ett ömsint porträtt av katten Pete, som har en viktig roll i handlingen och även förekommer på Inger Edelfeldts kongeniala omslagsbild. Översättaren, som slarvigt nog inte namnges, är också värd en ros.

Nils-Olof Jacobson

Två böcker

alternativ TRO

med artiklar ur SÖKAREN
har utkommit på

proprius

Bok 1 berättar om buddhism och hinduism, samt något om islam, baha'i och sufi.

Bok 2 behandlar bl a mystik, meditation, okkultism, esoterik samt ovanliga former av kristen tro.

"Böckerna bör läsas också av oss som är aktiva i Svenska kyrkan. De hjälper oss att ta de nyreligiösa rörelserna på allvar."

Sten Rodhe i Lundastiftet

"...denna antologi, som självfallet borde finnas i varje bibliotek och varje skola."

Tomas Löfström i SDS

ALTERNATIV TRO: 1 50:—

ALTERNATIV TRO: 2 50:—

inkl. moms

Finns i bokhandeln

Även hos förlaget PROPRIUS, Floragatan 20, 114 31 Stockholm. Tel. 08/21 33 57.

De kristna och nyreligiositeten

Många kristna ser tydligen nyreligiositeten som ett hot mot sin egen tro. Blotta existensen av dessa nya trosgrupper — det faktum att ett antal människor blivit medlemmar där — tycks uppfattas som ett olyckligt ifrågasättande av sanningen i kristen tro: om det finns andra religioner, som lyckas få anhängare, då är det inte längre självklart att just kristendomen är Religionen. Så vissa av den kristna trons försvarare finner det angeläget att inför sig själva och omvärlden förklara att hinduistiska, buddhistiska m fl trosformer är villoläror, som kan skada sina bekännare, och att det gäller för de kristna att i sann kristen kärlek ta hand om, "rehabilitera" och kristna dessa förvillade, som ursprungligen undfått det kristna dopet.

Osanningarna i kristna uttalanden och artiklar av detta slag är många; det vore orimligt att bemöta dem alla — och fenomenet är väl i Skandinavien än så länge mest danskt.

Medan Sökarens intervjuer med troende etc. har ett vetenskapligt dokumentärt värde, eftersom de utarbetats noggrant med hjälp av bandspelare och i samarbete med de troende, vilka godkänt texterna, så kommer från flera kristna polemiker uppsatser som sakligt sett är alldeles undermåliga och skadliga och har till syfte inte att korrekt upplysa utan att angripa och motverka.

Att låta troende själva vittna om sin tro är inte enda sättet att informera om de nya andliga rörelserna, men det är en nödvändig del av en seriös behandling. Och det är ju självklart att varje religiös och liknande rörelse som görs till föremål för studier, måste studeras med sympati och förståelse, öppet och kritiskt-sakligt. Om den inställningen saknas, blir resultatet opålitligt och oanvändbart i annat än kanske kristet apologetiskt syfte.

Det kan inte vara acceptabelt att ett vetenskapligt institut — Institutet för missionsteologi i Århus —

tolkar icke-kristna rörelser, som det med forskningspengar ägnar sig åt att studera, från den utgångspunkten att kristendomen är sanningen och följaktligen de icke-kristna rörelserna mer eller mindre osanna eller olämpliga.

En religionsforskare skall naturligtvis ha förmåga och vilja att rätt förstå de rörelser han undersöker — och samtidigt ha en skarp blick för sådana delar av tron som från vetenskaplig synpunkt kan utsättas för kritik. Missionsteologer (finns det sådana i Sverige?) är i allmänhet knappast de rätta personerna att undersöka nyreligiositeten.

Jag har känt det angeläget att kraftigt säga ifrån, när det gäller osakliga angrepp på ny tro, eftersom jag anser att de nya trosformerna ofta kan berika en västerländsk människas religiositet och fördjupa hennes uppfattning av sig själv och världen.

SM

SÖKAREN

Nr 8 1977 Årgång 14

Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Postgiro: 70 60 47-8

Bankgiro: 372-8128

Telefon: 08/69 60 27

Red o ansv utg: Sven Magnusson

Sökaren är en oberoende tidskrift för livsåskådningsfrågor, där skilda meningar kan föras fram.

För varor och tjänster som utbjuds i annonser i denna tidskrift svarar endast annonsörerna själva.

Tryckt hos Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB Borås, 1977

ISSN 0038-0504

PRENUMERATIONSPRISER:

Helår (10 nr) 52:—

Halvår 28:—

Annonspriser (moms tillkommer):

Helsida 650:—, halvsida 400:—, småannonser 15:— per spalt-cm men minst 45:—.

INNEHÅLL:

Swami Rama Theertha: Brahman är i allt 2

Teosofernas världspresident 5

"Deprogramming" 6

Det oäkta slutet hos Markus 10

Kristet motstånd mot nyreligiositeten 12

Det finns ett positivt värde i nyreligiositeten 15

Birgit Lange:

Öppet brev till Sven Magnusson 16

S. Gunnar Edlund:

Jesu etik 18

Christina Aaby:

Den fullkomliga mästarens uppgift 20

Samadhi — förening med det Eviga 22

Per Ragnar:

Reflexioner 23

Sven Rosén:

Är Carlos Castaneda en bluff? 24